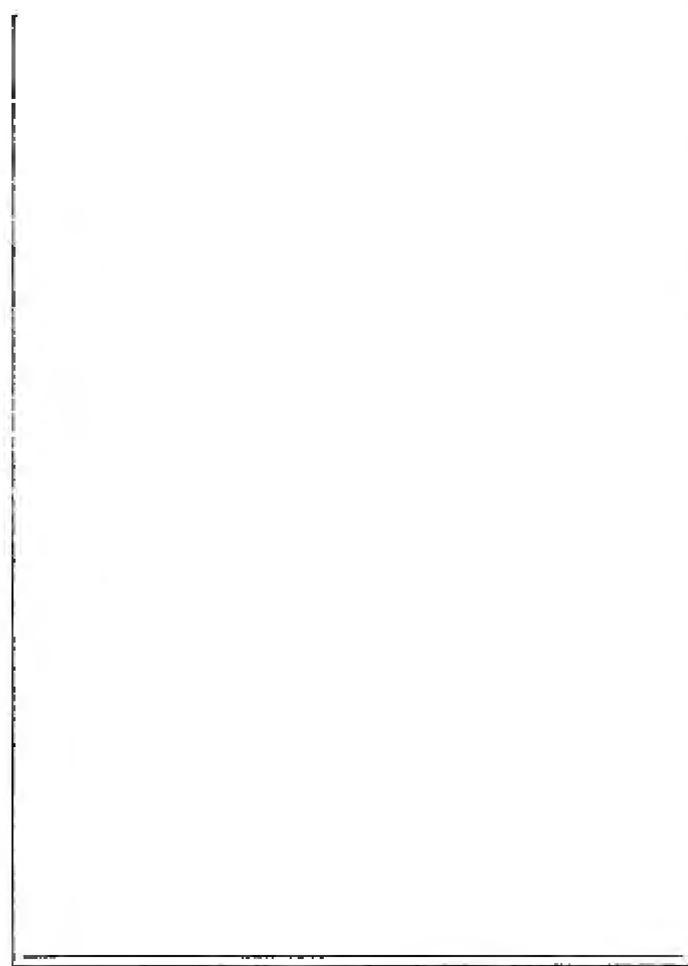

3./

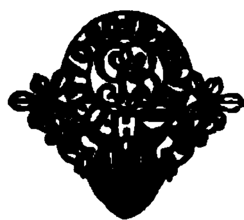
NARREN

PETER EGGE

Almue, roman. 1891.
En skibsgut, sjøfortælling. 1892.
Anfægtelser, fortællinger og et proverbe. 1893.
Straf. 1893.
Folkelivsskildringer. 1894.
Nordfra, nye folkelivsskildringer. 1895.
Stridsmænd, skuespil i tre akter. 1896.
Jomfru Nelly Maartens, roman, 2. opl. 1897.
Faddergaven, komedie i to akter. 1897.
Trøndere, nye folkelivsskildringer. 1898.
Gammelholm, en ungdoms- og vandringsfort. 1899.
Jakob og Kristoffer, en tyvekomedie. 1900.
Sønnen, skuespil i tre akter. 1901.
Majnætter, en fortælling. 1902.
Familien paa Raaum, fortælling. 1903.
De graa haar, nye folkelivsskildringer. 2. opl. 1904.
Kjærlighed og venskab, skuespil i tre akter. 1905.
Oddvar Hage og hans venner, skildringer. 1905.
En liden gut, fortælling for gamle og unge, 2. opl. 1906.
Komedier. 1906.
Hjærtet, fortælling, 5. opl. 1907.
Lænken, fortælling, 6. opl. 1908.
Samlede folkelivsskildringer, I—II. 1909.
Pastor Hals, fortælling, 5. opl. 1909.
Idyllen, skuespil, 2. opl. 1910.
Villaen, roman, 3. opl. 1911.
Felen, skuespil. 1912.
De unge dage, fortælling, 5. opl. 1913.
Brist, skuespil, 2. opl. 1914.
Wilhelmines byraa, komedie. 1915.
September, fortælling, 8. opl. 1916.

PETER EGGE

NARREN

KRISTIANIA OG KØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
1917

CENTRALTRYKKERIET, KRISTIANIA

FØRSTE AKT

Stue hos redaktør, cand. mag. Nicolay Tonning, hyggelig og vakker, røber artistisk smag. Dør paa bakvæggen til forstuen. Midt paa venstre væg dør ind til de andre værelser. Foran den hænger portièrer.

Et stort bord fremme paa gulvet, men noget tilvenstre for midten og langt hit. Her staar et telefonapparat. Her ligger bøker, mest nylig utkomne, og her ligger tidsskrifthefter. Likeoverfor — litt tilhøire for midten — et mindre bord. I linje med dette op mot høire væg et antikt skap. Oppe paa dette et salongur. Et teppe over hele gulvet. Det er en kold dag i januar klokken mellem fem og seks om eftermiddagen. De elektriske lamper lyser dæmpet.

— Fru Alma Tonning, redaktørens kone, er i stuen. Hun er en dame sidst i trediveaarene, endnu vakker og med en nogenlunde slank og ungdommelig figur. Hun er rolig og sikker i sit ydre væsen, som har noget, som næsten ligner bredde. Frisuren og paaklædningen er omhyggelig, litt koket, men uten smagløshet. Hun bruker ofte litt dialekt, endda hun kan snakke sproget rent, naar det er nødvendig. Dette kommer ikke bare av, at hun har levet hele barndommen igjennem „i folkedypet". Men hendes lune og det djærve og drøie i hendes natur forlanger dialektfarven. Den blir hos hende sterkere eller blekere, alt efter situationen.[1]

— Hun har tat nogen smaa moderne malerier ned fra venstre væg længst hit og hænger dem nu op igjen i ny orden.

---

[1] Ved opførelse bør fremstillerinden hverken øke eller svække den farven, som her er lagt over sproget, og hun bør passe sig vel for ved sterkt spil at gjøre skikkelsen drøiere, end den er, eller i mindste maate farcemæssig.

FRU ALMA

(gaar bakover og betragter væggen).

Ja, dette blir bedre, det! — Det er greit!

(Ølnene slipper billederne, og hun vender pludselig ansigtet mot telefonapparatet.) Det er da besynderlig ogsaa med den der telefonen. Ellers kimer 'n hele da'n; men n a a er det ikke laat at faa i bjella. (Vender sig og ser paa klokken oppe paa skapet.) Jeg kan ikke skjønne, hvorfor han lar mig vente saa'n . . . n a a som klokken er saa mange

(Ser paa billederne igjen, flytter sig, vurderer.) Saa litet kan gjøre det!

BERIT

(tjenestepiken, stikker hodet ind av døren fra forstuen).

Vil De ha kaffen n o, frue?

FRU ALMA

(rolig).

Kom ind, Berit!

BERIT

(ind. Hun er stille og beskeden, men virker ikke taapelig eller latterlig).

FRU ALMA.

De maa ikke stikke hodet ind, men s t a a indenfor døren, og døren maa være lukket, før De spør. — Men tap ikke modet! De er jo netop kommet ut av fjeldet og fram til kristent folk. — Kom helt hit! Jeg skal nok snart faa lært Dem op. Kanske blir De engang saa flink som jeg er! ha, ha! (En let og meget kort skøierlatter.) —

Ja, naa har De været fire og tyve timer i byen, saa n a a maa De da vite, hvad De synes om bylivet.

(Trækker hende nærmere og peker paa billederne.) Kan De huske, aassen de malerierne hang?

BERIT.

Nei.

FRU ALMA.

Nei. Men kan De naa se, at de hænger finfint? De, som passer sammen, er kommet hverandre nærmere. Altsaa er væggen blit roligere og mer harmonisk . . . saa'n over det hele.

BERIT.

Ja.

FRU ALMA.

Slikt forstaar j e g mig paa!
(Vender sig mot billederne og blir staaende uten at se paa piken.)

BERIT
(som ikke forsøker at indynde sig).

Ja, frua har lært mye.

FRU ALMA.

Ja, for jeg har omgaattes meget med malere, j e g, ser De . . . engang i tiden! — Jeg har mange ganger været malt, j e g, Berit! Hængt paa verdensutstilling saagar!

BERIT
(stilt).

Nei lel!

FRU ALMA
(tørt).

Jo lel! — Var engang forlovet med en maler, jeg. Men slikt snakker vi ikke om.

BERIT
(alvorlig).

Nei. (Ser sig om.) Her er mange gilde bilæte.

FRU ALMA
(vender sig mot hende og er glad, næsten taknemmelig).

S y n e s De det? De har da lagt merke til det? — Det var ikke dumt, Berit!

BERIT.

Og mange bøker.

FRU ALMA

Fine bøker, mor. V e r s! . . de fineste paa jorden! Vers forstaar jeg mig ogsaa paa . . . endda jeg ikke har været forlovet med no'n digter! ha! ha! — — (Triumferende). Det vil si: — h a n, digteren, vilde nok; men j e g vilde ikke! — Saa var det kaffen da, Berit!

BERIT
(gaar mot døren).

FRU ALMA.

Men glem naa ikke en kop til min mand, som De gjorde igaar.

BERIT
(stanser).

Han søv vist endno. Skal je vække 'n kanske?

FRU ALMA
(overbærende).

Skal jeg vække redaktøren? heter det. Nei, det skal De absolut ikke. Han skal komme av sig sjel.

BERIT.

Je tænkte, at kanske skulde dere drikke kaffen sammen.

FRU ALMA.

Vi er ikke saa sentimentale her i huset. La redaktøren sove, De, saa mye han orker. De vet, han skal i bladet hver kveld.

(Det ringer i telefonen.)

BERIT
(ut gjennem forstuen).

FRU ALMA
(mumler).

Naa! Endelig! (Sier høit i røret): Ja. — Hvad? - Nei, det er ikke her. — Hvad sier De? —

(Rolig.) Aa blaas! (Ringer øieblikkelig av og ser paa klokken oppe paa skapet.) Men naa skulde han da ringe? Ellers . . . Han kan da umulig ha glemt, at han maa ikke ringe efter klokken halv seks. — — Her gaar ikke an at skylde paa forhindringer. (Det ringer.) Naa! Altsaa er du der, Hansemand. (I røret.) Ja. (Med meget dæmpet stemme.) Kjære Hans, du ringer i sidste liten. (Tier og lytter.) — Javel! (Tier og lytter igjen.) Ja. Altsaa klokken ni har du mig. — (Tier og lytter.) Jeg skjønner ikke, at du gidder staa der og snakke slik om min mand. Du kjender 'n jo slet ikke. (Tier og lytter.) Du er jaloux bare — og uten ringeste grund, vet du. (Tier og lytter.) Ja, stakkar, la naa han være i fred. (Tier og lytter.) Han har altsaa et svært stygt ansigt; det er vi enige om; men jeg skjønner bare ikke, hvorfor du er saa irritert over det. (Tier og lytter.) — Nei, men hvad kan det genere dig, at han er berømt for sin styghet. Neinei, jeg kan ikke staa her med telefonen længer, (hvisker) elsklingen min. (Høiere.) Farvel. (Ringer av og smiler glad.) Tosk!

BERIT

(ind med kaffen og alt tilbehør paa et brett. Hun sætter det hele paa det store bord hos fruen. Under kanden er der en liten spritlampe).

FRU ALMA

(mens hun sætter sig og skjænker kaffe).

La De naa merke til, aassen jeg laget kaffen idag, saa De kan gjøre likedan imor'n tidlig?

BERIT.

Ja, det trur je nok. — Frua er svær til at lage mat.

FRU ALMA.

Jeg har ikke drevet pensionat i fem aar for ingen ting. — Tænd spritlampen under kanden, De. Saa holder kaffen sig varm til redaktøren.

BERIT

(gjør saa).

FRU ALMA

(tar et portræt, som staar i ramme paa bordet).

Se her skal De se de to smaapikerne mine.

BERIT

(i oprigtig beundring).

De er rigtig vakre, er de.

FRU ALMA.

Ja, jeg skulde tru det!

BERIT

(alvorlig).

De likner itte redaktøren.

FRU ALMA.

Ha, ha! Er De vittig? — Nei, de to er av forrige egteskap, de. Jeg er gift for anden gang, jeg, ser De. Var enke. — Den ældste er naa sytten, atten aar og er i fransk Schweitz i

pension. Kommer hjem til sommeren. Den andre er i skole i en prestegaard i Gudbrandsdalen og skal konfirmeres deroppe.

BERIT

(gir portrættet tilbake).

Tak for synet.

FRU ALMA

(mens hun tar imot det og stiller det paa sin plads).

Læser De no'n gang, Berit?

BERIT.

Jau, litt om kveldane, naar je har ei bok.

FRU ALMA

(tar en bok paa bordet).

Her skal De faa laane en fransk en, som er oversat. (Rækker hende.) Den heter Manon Lescaut. — Den mand, som skrev denne boken, har gjort over fire hundrede bind; men bare denne ene boken lever. Er ikke det underlig?

BERIT.

Jau, det er underlig.

FRU ALMA.

Den er udødelig. Alle de andre er glemt. Den handler om to, som elsket hverandre, om en ung gut og en ung pike; de løp bort sammen; for de kunde ikke faa hverandre.

BERIT

(smiler overlegent og sier langsomt)

Det er nok berre slikt, som staar i bøkerne, det.

FRU ALMA.

Nei, hør paa den, De! — Hvad vet De om det? — Aanei, naar En elsker for alvor, Berit, da mister En hode da. — Ja, hele resten ogsaa forresten! ha! ha!

BERIT

(gaar mot forstuen med boken).

FRU ALMA

Ta Dem saa en stor kop kaffe ute paa kjøkkenet. (Berit stanser.) En trænger slikt naa i kulden.

BERIT.

En gjør saa.

(Ut.)

(Om litt kommer redaktør Nicolay Tonning langsomt ind fra forstuen. Det er en mand paa otte, ni og tredive aar, velbygget av figur, men paafaldende styg av ansigt, uten at det derfor virker usympatisk. Der er stilfærdighet og finhet over hans fremtræden. Han ser sjeldent ret paa den, han snakker med, men vender nu og da ansigtet bare en kvart imot vedkommende og skjeler over til ham. Blikket uttrykker ofte træthet eller smerte eller sarkásme. Han er vakkert, meget omhyggelig klædt.)

FRU ALMA

(med en slags tør gemytlighet).

Naa, Tonning, aassen har du det, gutten min?

TONNING
(er stille og eftertænksom og svarer ikke).

FRU ALMA.
Vil du ha kaffe?

TONNING
(som ikke kan slippe det, han tænker paa, vet ikke, hvad han svarer).
Nei tak.

FRU ALMA
(oprigtig forundret).
Vil du ikke ha kaffe?

TONNING
(tørt).
En halv kop tak.

FRU ALMA
(skjænker).
Den er fin idag, skal jeg si dig. Var sjel ute og laget 'n. Du kan godt være bekjendt av at drikke 'n idag.

TONNING.
Har no'n ringt i telefonen?

FRU ALMA.
Nei.

TONNING
(sætter sig ved det lille bord tilhøire).
Jeg syntes for en stund siden, at det ringte.

FRU ALMA
(mens hun gaar over til ham med kaffen).

En, som fôr feil naturligvis og spurte sig for.

(Hun vender tilbake til sin plads igjen. Det blir stilt. Han drikker ikke kaffen. En og anden gang ser han over paa hende paa sin maate: han vender ansigtet litt i retning av der, hun sitter, og skjeler for at faa øie paa hende.)

TONNING.

Kommer der no'n her ikveld?

FRU ALMA.

Nei, hvorfor spør du om det?

TONNING
(halvhøit).

Det faldt mig bare ind.

(Det er tyst et par øieblik.)

FRU ALMA.

Har du truffet din gamle ven, Kristian Vegaard, siden han blev justitsminister?

TONNING.

Nei.

FRU ALMA.

Nei, han blev det jo først igaar ogsaa. — Han har hat held, han! — — Du blir vel nødt til at angripe 'n naa . . . saa radikal som han er.

TONNING.

Kanske.

FRU ALMA.

Jeg hadde ventet en giftig artikkel imot 'n idag morges, jeg, i anledning av utnævnelsen; men du tidde. Ikke et ord!

(Det er stilt.)

Naa maa du drikke kaffen, mens den er varm.

TONNING

(sitter bøid over koppen uten at røre den).

FRU ALMA.

Hvad er det, som staar paa? Du har været litt dussemang de sidste da'ene, synes jeg.

TONNING

(tier litt, før han tar sig sammen og sier)

Det er nu adskillig over to aar, siden vi levet sammen som mand og kone.

(Han tier.)

FRU ALMA

(næsten mildt).

Ja, du vet, jeg er svak. Jeg er blit slik med aarene, jeg, at cølibatet er det, jeg har bedst av. — — Men vi kan jo være like gode venner for det. Kjærligheten er vi da vokset fra, vi to, i vor alder.

TONNING

(ser hen for sig, før han igjen tar sig sammen).

Jeg har bestemt mig til — at reise min vei.

FRU ALMA
(stilt og tørt).

Naa igjen!

TONNING.

Jeg har overveiet det længe nok.

FRU ALMA.

Det har du. — (Fremdeles stilt og tørt) Reis du bare, gutten min . . . des før kommer du te'bars igjen.

TONNING
(om litt).

Jeg kommer ikke tilbake igjen denne gang.

FRU ALMA.

Men kjære Tonningen min, aassen skal det da gaa dig? . . . uten mig? Du har da aldrig kunnet administrere en femogtyveøring, du, uten at 'n kom væk mellem fingrene dine.

TONNING
(tier. — Igjen er det tyst et øieblik).

FRU ALMA
(mens hun svælger en slurk kaffe).

Jasaa, du skal til at bo paa hybel naa igjen. Men hvem skal koke for dig da? — Du er gourmet, du. Baade maten og vinen maa være den bedste i verden. Restaurantmat er sjeldent god nok til dig.

TONNING
(tar sig igjen sammen).

Jeg ber dig om at gaa ind paa en skilsmisse.

FRU ALMA.

Skulde det være nødvendig? — Er det saa alvorlig? (Det lysner i hende.) Aa! Naa forstaar jeg! Du har bedaaret ei lita pike! — Du vil gifte dig igjen! Ha, ha! Hvem er det, som ikke har kunnet motstaa dig denne gangen da? — Ja, for engang var det jeg, husker du, som laa under for din skjønhets tryllemagt.

(Alvorlig og godmodig.) Nei, Tonningen min, jeg kan nok ikke gaa ind paa no'n skilsmisse, jeg. — Jeg vil dig ikke saa vondt. Jeg har naa engang tat dig paa nakken. Og saa vil jeg holde ut med dig.

TONNING.

Ifølge den nye norske skilsmisselov kan jeg om to aar være skilt fra dig — mot din vilje.

FRU ALMA.

Om to aar ja! — Men hvad skal jeg svare dig for no', naar du imidlertid kommer og tigger mig om at faa bo her igjen da? — Ja, for jeg blir boende her, jeg. Og venter paa dig; for jeg er en trofast natur, jeg, ser du, mens du er omskiftelig, fuld av motsigelser og stemninger.

TONNING
(tar sig sammen).

Loddet er kastet, Alma. Jeg har idag indlevert skilsmisseansøkning.

FRU ALMA
(stirrer maalløs paa ham, som om hun ikke kan tro sine egne øren. Saa sier hun, mens hun langsomt reiser sig)

Og det har du kunnet gjøre mot mig — efter alt det, du skylder mig?

— Men dette har du ikke gjort av dig selv. Der staar no'n bak. No'n har hidset og lokket dig.

TONNING
(litt paatat sterkt).

Tøv og tull!

FRU ALMA.

Jo, for du hadde ikke hat fremfærd til at gjøre no' saa stygt mot mig, du ... og mot de to uskyldige smaapikerne mine; ja for du har naa engang gaat ind paa at være som far for dem.

(Gaar et par skridt mot ham og sier langsomt og med vegt): Hvem var du, da jeg møtte dig?

TONNING
(stilt uten at se paa hende).

Jeg trætter ikke med no' menneske længer.

ALMA.

En stakkars fyr var du. Som sat paa en hybel utover natten. Og frøs paa tærne. Og læste den norske middelalders historie. Om formiddagen suget du støv i et arkiv og ventet paa avansement. Og kom ikke av flekken. I skumringen sneg du dig ned til et redaktionskontor og fik anbragt en liten artikel om middelalderen for ussel betaling. Straks jeg begyndte at gaa med artiklerne dine, fik du dobbelt honorar. — Trak jeg dig kanske ikke ind i pensionatet mit, saa du endelig engang fik det godt i alle deler? . . . hvad? . . endda det ved gud ikke var no'n anbefaling for forretningen at ha dig sittende der.

TONNING

(rører sig ikke, fortrækker ikke en mine, sitter halvt bøid over sin kaffe uten at røre den).

FRU ALMA

(øker farten).

Du blev ikke historiker og videnskapsmand. La det være min skyld; for ingen vet, hvad det hadde ført til i dette land. Men saa var det jeg, som pekte for dig paa nutidens historie, paa hverdagens og gav dig tro paa dit talent. Og har jeg ikke faat ret kanske?

Blev du ikke chefredaktør, da gamle Petersen trillet av krakken?

(Ordner bøker og hefter paa bordet og tier et par sekunder.)

Dengang du fik den fine stillingen i bla'e', var du glad og taknemmelig; for samtidig fik du dette vakre hjemmet og alt det, som godt er. Du fik leve, utfolde dig. Og det er vel hovedsaken her i verden. Du slap at sitte paa hybel og længte dig syk efter et hjem. Men siden angret du naturligvis. Da var det jeg, som hadde kastet dig ut av din bane og ind i en, du ikke var glad i. Saa holdningsløs og umandig er du. Du hævner dig paa andre for din egen svakhet, især paa din kone. Du er født misfornøid. Det kan En se utapaa dig. Om Vorherre sa: «Du skal faa alt det, du peker paa i verden», da vilde du endda ikke være fornøid.

(Trækker portièrerne foran døren tilvenstre længer fra hverandre. Vender sig saa om mot ham og sier):

Da jeg kom ind i dit liv, Tonning, da var det solen, som brøt gjennem fjeldet og ind i en hule, som aldrig hadde faat en straale lys. — Ja, det er dine egne ord. Det kolde og klamme blev drevet ut av alle kroker. — Og saa lønner du mig slik! — Hadde en dame kanske saa my som smilt til dig før jeg? Nei, ikke til dig ialfald, bare av dig. Og naa har du tre kvindelige væsener, som smiler til

dig. (Pludselig ømt.) Og sjel er du da glad i de vakre smaapikerne mine, sier du. (Straks efter pludselig heftig.) Men her staar no'n bak. Det føler jeg saa vist og sikkert. Jeg skal ikke gi mig før jeg vet, hvem han er for en. (Helt mørk og dyster.) Eller! — det skulde da vel ikke være et kvindfolk! — Ja, være hvem det være vil, det blir værst for 'n sjel. (Ved døren tilvenstre.) Merk dig mine ord: — du skal komme til at ta denne skilsmisseansøkningen tilbake.

(Gaar ut.)

TONNING

(ser efter hende, da hun er borte og sier lavt — i indestængt smerte og forbitrelse)

Du spør, hvem jeg var, da du møtte mig? (Han reiser sig og ser ufravendt paa døren, som hun gik ut av.) En, som endnu ikke hadde svigtet nogen eller noget. Merk dig det!

(Gjør et skridt i retning av døren.) Men hvem var du? — En, som snigende sladder hadde underminert. Du følte hemmelig, du var en synkende; du stod foran valget: at gaa tilgrunde eller klamre dig til mig. Jeg skulde redde dig. (Der gaar et suk gjennem ham, et, som er saa stort, at hele legemet maa rette sig op.) Aa, hvor gjerne jeg gjorde det! Jeg velsignet ulykken, som tvang din haand mot min. Jeg elsket dig. Og det var ingenting i verden jeg trængte mer til end et menneskes hengi-

venhet. Jeg narret mig selv til at tro, at du skulde seire over det i din natur, som hadde bragt dig nedover. Men du slap min haand. Nu var det ikke længer redning, du søkte, men nye eventyr . . . bak min ryg, beskyttet av mit navn og min stilling.

(Gaar den samme døren nærmere, mens han hele tiden ser paa den. Forbitrelsen stiger. Han knytter hænderne og løfter dem i retning av døren.)

Jeg skal aldrig glemme dig, at du har faat mig til at sukke og tigge utenfor din dør dag og nat, endda stemmerne inde i mig hvisket, hvem du var.

(Han presser hænderne mot munden for at stænge for forbitrelsen og smerten, og han maa bøie sig under anstrengelsen.)

Jeg kjender ikke dine skjulte stier. Men du skal ikke gaa dem længer i ly av mig!

(Nu nærmer han sig det store bordet. Saasnart han er blit herre over sig selv, ringer han paa telefonen) 733. — — Vil De være saa venlig at spørre, om redaktør Tonning kan faa tale med justitsministeren? — — Tak.

(Lar røret synke og mumler) Du skal hjælpe mig! Du skal!

(Sier dæmpet i røret): Ja. Er det dig, Vegaard? — — Gratulerer dig hjerteligst med ophøielsen. (Tier og lytter.) Jogu er det alvorlig ment jo! (Tier og lytter.) Ja, jeg kommer til at appellere til vort gamle venskap. Det er en overordentlig stor

tjeneste, jeg vil be dig om. Det gjælder min velfærd baade i borgerlig og i . . . i sjælelig forstand. Og det haster svært. Kunde jeg faa komme bort til dig nu? (Tier og lytter.) Hvad! Flytter du idag! (Tier og lytter.) Komme op til mig, sier du? — — Nu straks? (Tier og lytter.) Det er altfor elskværdig av dig. Hjertelig velkommen! Du har ikke sat din fot i mit hus paa over to aar, tror jeg. (Tier og lytter.) Javel, saa venter jeg dig.

(Slænger røret bort paa sin plads og gjør en vridning paa sig.)

Mit liv! — En tiggergang helt frem til døden! — Et spidsrotløp mellem ydmygelser!

(Han sætter sig ret ned der han staar — paa den stolen, hvor hans kone nylig har sittet, og lægger ansigtet i armene paa bordet. Et øieblik efter kommer fru Alma ind. Idet han hører hende i døren, retter han sig hurtig op, men ikke saa hurtig, at hun ikke saa, hvordan han sat.)

FRU ALMA

(mens hun gaar hort til skapet tilhøire).

Er det no'n, som har snakket vondt om mig til dig?

TONNING

(kaster med hodet).

Uf! — Tror du no'n vover slikt!

FRU ALMA.

Aa, der kan vel være dem, som synes, du har for mye medgang, — at du har for vakkert hjem ogsaa.

(Idet hun bærer en vinkaraffel og et glas bort til ham.) Ta dig naa et glas portvin, Tonning. Det vil du ha godt av. Kaffen var vel ikke bra nok, skjønner jeg, eftersom du har latt 'n staa.

(Hun skjænker.)

TONNING

(skjeler til glasset, strækker haanden et stykke frem; men den stanser en brøkdel av et sekund, før han strækker den helt ut og tar glasset og drikker).

FRU ALMA.

Er 'n ikke god kanske? — Du vet, det er den samme, som kong Edvard den syvende drak hos den franske præsident.

(Mens han drikker, sier hun): Du maa ikke glemme, hvem du er, Nicolay Tonning! I ungdommen traf du næsten alle de mænd av aand og kløgt, som siden er blit til no' i dette land. Og du syntes ikke, du traf din overmand i no'n av dem. Glem ikke det! Det var nok den eneste trøsten, du hadde i ensomheten og fattigdommen, at ingen av dem var dig overlegen.

TONNING

ser ikke paa hende, drikker ut, sætter glasset fra sig og sier som til sig selv)

Og allikevel har jeg tapt som ingen av dem.

(Han reiser sig.)

FRU ALMA

(mens hun skjænker i).

Jeg tænker, du tar et glas til, jeg.

TONNING

(drikker. Og drikker ut. Han tar sig sammen).

Vegaard kommer her om no'n minutter.

FRU ALMA

(et øieblik svært forundret).

Kristian Vegaard?

TONNING.

Ja.

FRU ALMA.

Du har telefonert efter 'n?

TONNING.

Ja.

FRU ALMA.

Men hvad i al verden vil du han?

TONNING.

Det kan jeg jo fortælle dig, naar han er gaat.

FRU ALMA.

Aa, han skal vel hjælpe dig til at bli skilt ved mig i en fart.

TONNING.

Nei, det er ikke det.

FRU ALMA.

Men du har altsaa bruk for 'n! Det var derfor du ikke ga 'n pisk i bla'e' imorges i anledning av utnævnelsen.

(Hun trykker paa knappen ved døren tilvenstre.)

TONNING.

Jeg tar ham med ind paa mit værelse.

FRU ALMA

(som ordner i stuen).

Nei tak, ikke slik som det ser ut inde hos dig, naar du har sovet og rotet omkring der. Bli dere her! — Jeg skal forsvinde, jeg, straks jeg har hilst paa 'n.

BERIT

(ind fra forstuen).

FRU ALMA.

Bær kaffestellet ut.

(Hun sætter det brukte vinglasset paa kaffebrettet, og vinkaraffelen ind i skapet.)

BERIT

(ut med kaffebrettet).

FRU ALMA.

Jeg skal ordne inde paa dit værelse, jeg, mens dere er her; for jeg skjønner da, at dette er ikke no' for m i n e ører.

(Hun trækker portièrerne tæt sammen foran døren tilvenstre.)

Underlig at han skal komme her igjen. — Kanske skal dere bli hjertevenner paanyt som i ungdommen.

TONNING

(mer til sig selv end til hende).

Som i ungdommen . . . det er vel hverken han eller jeg herre over.

FRU ALMA

(som fremdeles ordner i stuen).

Aner du, hvorfor han sluttet med at komme her?

TONNING

(som til sig selv).

Han var altid forhindret, naar han fik en indbydelse fra mig.

FRU ALMA.

Han syntes vel, du blev for moderat i politikken, kan jeg tænke.

(Det ringer.)

TONNING.

Han har jo helt til igaar været utenfor aktiv politik. Han er en departementsmand, som er blit justitsminister.

FRU ALMA.

Jeg har ikke set 'n, jeg, paa gud vet hvor auge tider. Men dere mandfolk støter jo paa

hverandre, dere, i et eller andet møte eller i en kafé eller en klub.

JUSTITSMINISTER KRISTIAN VEGAARD
(kommer ind).

Godaften, frue. Godaften, Tonning.

TONNING
(hurtig imot ham).

Godaften, Vegaard. Velkommen!

FRU ALMA
(rækker ham haanden).

Godaften, herr ekspeditionschef — nei justitsminister er det jo naa. Velkommen!

TONNING.

Du har det godt?

VEGAARD.

Ja tak, men altfor meget at gjøre. — Og her staar godt til?

FRU ALMA.

Udmerket!

TONNING.

Sæt dig! — Her er en god stol.
(Vegaard blir staaende ved det store bordet.) En cigar?

VEGAARD.

Ja tak. Hvis det ikke generer fruen.

FRU ALMA.

Tvertimot! — De er vel fremdeles forhærdet røker?

VEGAARD.

Ja — desværre!

FRU ALMA.

Og ungkar?

VEGAARD.

Ja, ungkar ogsaa.

TONNING.

Nu skal jeg straks hente cigarerne inde hos mig.

(Ut gjennem forstuen.)

FRU ALMA

(nærmer sig Vegaard og sier dæmpet)

Han vil skilles.

VEGAARD

(dæmper ogsaa stemmen).

Skilles? Nu igjen. — Aner han no'?

FRU ALMA.

Nei, vær du tryg!

VEGAARD

(høiere).

Og hvordan har saa fruen hat det i al den tid, siden jeg sidst saa Dem? (Hvisker): Sæt dig!

(Begge sætter sig.)

FRU ALMA
(ogsaa hølere).

Jo tak, herr minister, De vet, jeg holder mig til teltet, jeg, til hjemmets lune hegn. Spaserer en tur efter aftens, naar min mand er paa kontoret.

VEGAARD.

Det er for litet.

FRU ALMA.

Jeg er saa beskeden, jeg!

VEGAARD.

Den bedste luft har vi jo om morgenen.

FRU ALMA.

Ja naturligvis. Men jeg forstaar saa daarlig mit eget bedste desværre.

TONNING
(hurtig ind med en cigarkasse).

Her er en, som jeg tror er no' for dig.

VEGAARD.

Tak.

(Tar en cigar).

FRU ALMA.

Det er en liten evighet, siden De var her sidst.

VEGAARD.

Ingen beklager det mer end jeg, frue. — Mit arbeide som medlem av lovkommissionen og forskjellige kommittéer tar al min tid. Jeg gaar overhodet ikke mer i selskaper. Naar jeg ikke arbeider, spaserer jeg.

TONNING.

Du er en sterk mand, du Vegaard.

FRU ALMA.

Saa faar jeg vel trække mig tilbake da! (Reiser sig.) — Jeg vet jo, at d e r e to vil være ædelmodige mot en stakkars fraværende!

VEGAARD
(reiser sig ogsaa).

Jeg er uskyldig i, at De fordrives, frue.

FRU ALMA
(ved forstuedøren).

Javist! — Det manglet bare, at en justitsminister skulde være skyldig! ha, ha!

(Utgjennem forstuedøren.
— V e g a a r d sætter sig.)

TONNING
(blir staaende).

Tak fordi du kom og vil høre paa mig.

VEGAARD

(tænder cigaren).

Det gjør jeg saa gjerne. La os gaa like paa saken. Den er meget vigtig for dig, later det til. Kanske indviklet ogsaa.

TONNING

(er noget pint ved at skulle rykke ut med det, han har paa hjertet).

Jeg vil be dig gjøre, hvad du formaar, forat jeg kan faa det arkivarembede, som netop er blit ledig. Jeg vil ut av bladet. Ut av journalistikken.

VEGAARD

(tier et øieblik).

Hum. — Det var meget paa én gang.

— — Om du utnævnes til det embede, vil ikke det smake av den korruption, som du flere ganger har angrepet regjeringen for?

TONNING.

Nei. (Ser ikke paa ham.) Jeg tror, jeg er fuldt habil til stillingen.

VEGAARD.

Det tror jeg ogsaa. Men du er utenfor etaten.

TONNING.

Du vet, jeg har arbeidet adskillige aar i arkiv i min ungdom. Jeg har kundskaperne og evnerne, — de rent administrative ogsaa, endda

jeg har vanskelig nok for at administrere mine egne, rent private affærer.

VEGAARD.

Kunde du ikke henvende dig direkte til Kirkedepartementets chef?

TONNING.

Jeg har angrepet ham en og anden gang.

VEGAARD.

Mig har du endnu ikke faat tid til at angripe, saa mig kan du henvende dig til, synes du.

TONNING

(trodsig).

Ja!

— — Faar jeg denne stillingen, saa har jeg hverken tid eller anledning til at angripe no'n. Jeg kommer ut av forhold, som tilfældige omstændigheter tvang mig ind i for otte, ni aar siden.

VEGAARD.

. . . dengang du skulde gifte dig.

TONNING.

Ja. — Nu kunde du hjælpe mig ind i forhold, som vil gi mig en del fritid til videnskabelig arbeide igjen. Kanske har jeg endnu tyve aar at leve i. Og kanske kan jeg i den tid

faa gjort et verk, som betyr no' — for mig selv ialfald.

VEGAARD

(tier et øieblik).

Jeg skal gjøre, hvad jeg kan.

(Reiser sig.)

TONNING

(lykkelig).

Gjør du virkelig? (Trykker hans haand.) Ja, da vet jeg resultatet.

VEGAARD.

Sikker kan du jo ikke være.

TONNING.

Kirkeministeren vil ha vanskelig ved at komme forbi en kollega og en ven som dig.

VEGAARD.

Du regner med, at han gir dig embedet for at bli kvit den slemme pennen din.

TONNING

(spak).

Det gjør jeg naturligvis ikke.

VEGAARD.

Det gjør du naturligvis. Og kanhænde du regner rigtig. — Men si mig nu: Hvorfor har du været saa slem? Din kritik har ofte været

berettiget selvfølgelig. Og kan ha gjort godt. Men undertiden har den smakt litt . . . bitte litt av det ondartede.

TONNING

(strammer sig op).

Jeg er mig ikke bevisst nogen gang at ha været ondartet i mine angrep.

VEGAARD

(med stor ro).

Er du dig ikke bevisst at ha været holdningsløs heller?

TONNING

(betænker sig et øieblik).

Jo. — Jeg er et stemningsmenneske, har let for at begeistres, let for at føle mig skuffet.

VEGAARD.

Er det av den grund, du har latt dig drive over i en saa overmaate moderat politik ogsaa?

TONNING.

Jeg har aldrig hat no'n virkelig interesse for dagens politik.

VEGAARD

(tørt).

Men du skrev allikevel.

TONNING.

Ja. — Det faldt sig saa. Og med aarene gik det mig som saa mangen anden: jeg tapte troen paa, at politikken kan hjælpe menneskene.

VEGAARD
(som før).

Jasaa.

TONNING.

Den kan ialfald ikke hjælpe folk som mig... av mit slags.

VEGAARD.

Hum. — Og til hvad slags folk regner du dig selv da?

TONNING
(tier et øieblik og sier stilt)

Til de ulykkelige.

VEGAARD.

Hum.

(Han sætter sig igjen.)

TONNING
(om litt).

Jeg har været utenfor likevegt. Og da vælger man ikke altid hverken det rigtige ord eller den rigtige situation.

VEGAARD.

Kjære Tonning, det gjør mig hjertelig ondt det, du der sier.

TONNING.

Jeg har idag indlevert skilsmisseansøkning.

VEGAARD.

Hum.

TONNING.

Min kone og jeg har i mer end to aar levet skilt under samme tak. Kunde ikke du hjælpe mig, saa mit egteskap blev opløst straks?

VEGAARD.

Straks? — Loven kræver ett aar, hvis dere er enige om at skilles. Og to aar, hvis dere i k k e er enige.

TONNING

(smiler).

Loven ja! Men der er jo præcedens for, at en justitsminister paa dette punkt er henimot enevældig.

VEGAARD.

Det er en stor overdrivelse.

TONNING.

Din magt er her meget tøielig ialfald.

VEGAARD.

Her foreligger ikke — saavidt jeg kan se — noget særlig vanskelig tilfælde, som skulde berettige Justitsdepartementet til at gaa uten om loven.

TONNING.

Ingen vil angripe en saa høit ansét jurist som dig, om du straks opløser et egteskap, som i realiteten har været forbi i mer end to aar.

VEGAARD.

Men dere har bodd under samme tak, og loven kræver, at dere skal ha levet helt skilt. — — Imidlertid skal jeg selvfølgelig strække mig længst mulig.

TONNING
(som haabet tændes i).

Ja, ikke sandt, kjære Vegaard!

VEGAARD
(reiser sig igjen).

Hvis vi leter, saa finder vi kanske nærmere omstændigheter, som tvinger mig til at opløse dit egteskap, — naar dere absolut vil skilles.

TONNING.

Min kone vil desværre ikke.

VEGAARD.

Hvad behager? — Da kan jeg ikke hjælpe dig. Den første betingelse er den, at dere er enige.

TONNING.

Maa vi absolut være enige?

VEGAARD.

Ja. (Det er tyst et øieblik.) Hvis du da ikke har særlig slemme ting at anklage hende for.

TONNING

(tier, betænker sig. Endelig sier han)

Nei. Det har jeg ikke.

— Hun har sine svakheter, hun, som vi andre. Men . . . (varmt) ja d u kjender hende jo, Vegaard.

VEGAARD.

Jeg? ja-a, aaja.

TONNING

(i stille inderlighet).

D u vet, hvor bedaarende hun kan være...

VEGAARD

(tørt, henkastet).

Det gjør jeg.

TONNING.

...rent bortset fra, om du liker hende eller ikke.

VEGAARD.

Hun er klok og vittig og elskværdig. Forstaar sig paa mennesker. Og har fin artistisk smag.

TONNING.

Hun er kommet op fra ingen ting og har gjennemgaat en hel del, har kjæmpet som fattig enke og mor til to smaapiker. Sladderen hadde dengang fat i hende. Og kanske har den det nu ogsaa; det vet jeg ikke. Men den gjør hende i saa fald uret, Kristian. Folk liker ikke, at hun er saa drøi og utæskende, at hun har sit frisprog, — ikke, at hun er saa nydelig heller, saa alle maa lægge merke til hende, hvor hun viser sig. Sladderen vil kanske tillægge hende baade det ene og det andet, kanske elskere ogsaa, he, he, he; men tro det ikke, Vegaard!

VEGAARD.

Det gjør jeg heller ikke, Tonning.

(Det er tyst igjen et øieblik.)

TONNING

(stilt, saart med sænket hode).

Hun er tapt for mig. Det er en sak for sig. Men uhæderlig eller fordærvet det er hun ikke. — Dette vil jeg gjerne ha sagt dig. Det er en nøgtern vurdering; for jeg elsker hende ikke længer.

VEGAARD

(som en og anden gang har set paa ham og følt jalousi).

Hum.

TONNING.

Jeg hader hende.

VEGAARD.

Saa.

TONNING.

Du tror mig kanske ikke?

VEGAARD.

Jo selvfølgelig. Men alt kan ligge gjemt under had, Tonning. Endog kjærlighet.

TONNING.

Jeg skal betro dig no', som bestyrker det, jeg sier. Jeg vil røbe dig grunden til, at jeg nu m a a handle, m a a, m a a. (Rækker ham haanden.) D i g kan jeg betro min dyreste hemmelighet. D u vil tie.

VEGAARD

(trykker ham i haanden).

Vist tier jeg.

TONNING.

Jeg har knyttet en ny forbindelse i løpet av de sidste to aar.

VEGAARD.

Saa.

TONNING.

Den dame, det her gjælder . . . alle, som kjender hende, er enige om, at hun er et prægtig menneske.

VEGAARD.

Hende elsker du altsaa nu?

TONNING.

Ja. — — Og jeg kan betro dig — fremdeles under taushetsløfte —, at hun . . . for no'n faa maaneder siden . . . i utlandet har født mig en søn.

VEGAARD

(med et stille smil).

Naa! Jeg kan altsaa gratulere dig.

(Rækker ham haanden.)

TONNING

(varmt).

Det kan du av ganske hjerte, Vegaard. Nu forstaar du vel, at jeg maa handle. Jeg skal bryte vei for min søn. Han skal aldrig vite no' om det smuds, som jeg har fegtet mig igjennem . . . endda min sterkeste længsel var renhet og skjønhet. Han skal engang komme til at se paa sin far som det, han var: — et idealt søkende og stræbende menneske.

(Der er en kort stilhet.)

— Du har ingen barn . . .

VEGAARD.

Nei.

TONNING.

. . . du vet ikke, hvad det er for mig at ha faat denne søn . . . du kan ikke forstaa, hvordan alt i mig skalv, da jeg læste: — du har faat én søn. — Du har kanske heller aldrig savnet, at du ingen barn hadde, Vegaard. Men det har jeg. Og saa frygtet jeg allikevel for at bli far. (Stilt hen for sig.) Min kone turde ikke ha et barn med mig. Jeg forstaar det. Og kan ikke anklage hende for det.

(Tier et par sekunder, før han dæmpet og fuld av dirrende forventning sier): Iaften skal jeg hen og se gutten for første gang. Han kom fra utlandet igaar. — Jeg hadde paa forhaand bedt hans mor om straks at si mig, hvordan han saa ut. Og da hun skrev, at gutten lignet hende og hendes slegt, da visste jeg jo, han var vakker. (Ganske stilt.) Og det gjorde mig saa ubeskrivelig lykkelig. (Han tier et øieblik for bevægelse.) Hadde naturen utstyret gutten med narremasken (han peker paa sit eget ansigt), saa vilde det kanske endt med, at han var blit en nar; for hans hjerte og hjerne vilde kanske tat skade av det, han saa gjennem narremasken . . .

VEGAARD.

Kjære Tonning . . .

TONNING.

Jo, jo. Han vilde kanske faat øie paa hemmelige taarer hos sin mor og forstaat, at hun graat, fordi han saa slik ut. Han vilde set haan hos skolekameraterne, — smil og medlidenhet hos de unge, vakre, lattermilde kvinderne. Og d e t vilde været det værste, — især hvis han ingen større attraa hadde end at bli elsket av en av dem. Livet vilde grint mot ham med s i n narremaske. Ja, han vilde kanske opdaget, at det ansigt, livet viste ham, bare var en refleks av det, han selv hadde faat at møte livet med.

(Pludselig lysner det i ham.) Men nu er gutten vakker, Vegaard! Kanske har han helteansigt. Og da tror folk, han er en helt, om han bare er litt klok. Der skal saa litet til, naar En har det rette ansigt. Masken er saa ofte alt i denne verden.

— Mit egteskap maa opløses snarest mulig, saa jeg kan gifte mig med min søns mor!

VEGAARD.

Men kjære Tonning, fortæl du din frue om din veninde og dit barn.

TONNING.

Nei, nei.

VEGAARD.

Saa indvilger hun kanske i, at egteskapet opløses straks.

TONNING.

Det gjør hun ikke. Hun vil ikke skilsmisse under nogen omstændighet. — Og da maa jeg vel vente i to aar?

VEGAARD.

Ja, hvis hun, den krænkede part, ikke vil, saa maa du vente.

TONNING.

Der kan du se. Og da vil hun imidlertid utlevere mit barn og barnets mor til sladderen — av jalousi og had. Det tør jeg ikke risikere. Alma maa ikke vite no' om dette.

VEGAARD.

Hum. — Med din tilladelse vil jeg forsøke paa at overtale din kone.

TONNING.

Vil du virkelig? — Nu straks?

VEGAARD.

Gjerne det.

TONNING
(smiler i tvil).

Undskyld; men da tror jeg alligevel ikke, at

du kjender hende godt nok! — — Jeg vil se den mand, som kan bøie hende.

VEGAARD.

Kanske bøier hun sig godvillig.

TONNING.

Men hvordan? hvorfor?

VEGAARD.

Vi faar appellere til egoismen.

TONNING
(med et lysere smil).

Jaja. — Jeg er nødt til at tro paa din kløgt og din kraft — denne gang ogsaa. — (Faar en idé.) Si mig helt oprigtig . . . vil du ikke helst være alene med min kone, naar du overtaler hende?

VEGAARD
(meget rolig).

Jo. — Jo, det vil jeg helst.

TONNING.

For mig vilde det være overmaate pinlig at være tredjemand.

VEGAARD.

Det forstaar jeg.

TONNING

(dæmpet).

En stund før du kom, sa hun til mig: — Du skal komme til at ta denne skilsmisseansøkningen tilbake.

VEGAARD.

Det bryr du dig vel ikke no' om?

TONNING

(i tunge eftertanker).

Jeg synes, der er no' uhyggelig ved de ordene.

VEGAARD.

Hum!

TONNING.

For mig ligger der som et varsel om ulykke i dem.

VEGAARD.

Er du overtroisk?

TONNING.

Bare naar det gjælder hende.

VEGAARD.

Det var da besynderlig.

TONNING.

Du aner ikke hendes styrke. Den virker gjennem vandet og ilden og luften. Hun ser,

hører, føler med sanser, som du og jeg ikke eier. — Hun tilhører i høi grad denne verden. Men det synes, som om hun har faat kræfter med sig fra en anden en.

VEGAARD.

Hun er skarp. Men slikt no', som du sier, har jeg ikke merket.

TONNING.

Nei, for du har aldrig elsket hende, Vegaard. Kjender hende ikke intimt nok.

VEGAARD.

Jeg skal i ethvert fald støtte dig av al min evne i denne skilsmissesak.

TONNING
(gir ham haanden).

Jeg er dig saa taknemmelig.
— Nu sier jeg til piken, at hun skal anmode hende om at komme ind.

VEGAARD.

Ja gjør det.

TONNING.

Og saa forsvinder jeg. Gaar min vei. Ut av huset. — Farvel. Imorgen besøker jeg dig. (Glæden lyser op i ham.) — Nu vil jeg ikke tænke paa andet, end at jeg skal se min søn iaften.

VEGAARD.

For første gang.

TONNING.

Ja! — Men husk paa, at dette er en hemmelighet — indtil videre. Og glem ikke arkivarstillingen!

VEGAARD.

Nei, det gjør jeg nok ikke.

TONNING.

Jeg er egentlig ikke rap nok i vendingen til at være redaktør. Og saa koster disse artiklerne mig saa umaadelig et arbeide. Og saa er jeg sjeldent fornøid med no'n av dem. — Farvel, Vegaard.

(Ut av døren til forstuen.)

(Portièrerne foran døren tilvenstre blir slaat tilside, og fru Alma trær frem.)

VEGAARD
(steiler).

Hvad? — Du har lyttet?

FRU ALMA.

Jeg vil ogsaa være med, naar min skjæbne avgjøres.

VEGAARD.

Hvordan kunde du nedlate dig til slikt!

FRU ALMA.

Slikt faar du bære over med, hvis du elsker mig! — Jeg er da ikke mer end et kvindfolk! — Dere to i ledtog mot mig! ha! ha, ha! — Hys!

(Gjør tegn til Vegaard, at han skal tie. Hun nærmer sig forstuedøren. Lytter.) Naa gik han.

BERIT

(ind fra forstuen).

Redaktøren sa, jeg skulde be . . .

FRU ALMA.

. . . mig om at komme ind. Ja, jeg er her, som De ser. (Nikker til hende.)

BERIT

(gaar ut).

FRU ALMA.

Saa spaadde da fru Sørhuset ret allikevel . . .

VEGAARD.

Hvad mener du?

FRU ALMA.

Du vet spaakona, mor Sørhuset eller fru Sørhuset, som folk kalder hende *naa*. Hun var her straks paa nytaaret.

VEGAARD.

Holder du endnu paa med den slags!

FRU ALMA.

Bare for morro selvfølgelig! — Hun hadde ikke været her paa et halvt aar da!

VEGAARD.

Men jeg har jo bedt dig la være.

FRU ALMA.

Hun kunde se i kortene, at der var kommet et kvindfolk mellem min mand og mig, sa hun. Og jamæn trur je itte, det er et barn i veien au, sa hun.

VEGAARD
(litt utaalmodig).

Enten var det bare no', hun fandt paa. Eller hun kan ha hørt no' gjennem sladder.

FRU ALMA.

Har sladderen faat greie paa no' av dette her, da vet mor Sørhuset ogsaa, hvem moren til barnet er. Og da skal hun ut med navnet, og det straks.

— Vet du, hvem moren er?

VEGAARD.

Jeg?! — Hvordan skulde jeg? . . .

FRU ALMA.

Navnet skal frem i denne kveld.

VEGAARD
(rolig og bestemt).

Alma, du maa gaa med paa øieblikkelig opløsning av egteskapet.

FRU ALMA
(tørt).

Nei.

VEGAARD.

Jeg skal økonomisk holde dig skadesløs for de to aarene.

FRU ALMA.

Jeg kan ikke si, jeg har lyst til at sitte som enke for anden gang.

VEGAARD.

Det maa du jo allikevel om to aar.

FRU ALMA.

Mangt vender sig i to aar.

VEGAARD.

Dette er uværdig.

FRU ALMA.

Præk moral for dig sjel, du.

VEGAARD.

Du glemmer nok, at vort forhold begyndte, først efterat Tonnings og dit var brutt. Ialfald fremstillet du det slik.

FRU ALMA.

Jeg vil indrette mig, som jeg selv vil, — saalænge jeg ikke er gift med dig.

VEGAARD.

Jeg gifter mig aldrig. Den sak er op- og avgjort mellem os.

— Vær nu bitte litt høisindet: si ja til skilsmissen.

FRU ALMA.

Hvad skal det saa bli av mig?

VEGAARD.

Du har mig.

FRU ALMA

(smiler vantro.)

Dig!

VEGAARD.

Det avhænger av dig selv, hvordan vort forhold skal forløpe. Hvis du aldrig skriver et brev til mig, aldrig besøker mig uten efter avtale og forøvrig undgaar alt, som kan gi stof til sladder, saa er det da overveiende sandsynlig, at vi blir venner livet ut.

FRU ALMA.

Jeg maa tænke paa mig selv og de to smaapikerne mine. Jeg opgav jo pensionatet; for Tonning ønsket det.

VEGAARD.

Du skal selvfølgelig ha et maanedlig bidrag av hans gage.

FRU ALMA.

Ja, det skal bli et fett stykke!

VEGAARD.

Og din ældste datter faar plads i mit departement straks. Den yngste senere.

FRU ALMA.

Forstyr ikke loven i sin gang, justitsminister!

VEGAARD

(rolig og bestemt).

Hvis du ikke i denne aften skriftlig indvilger i øieblikkelig opløsning av egteskapet, saa er det definitivt brudd mellem os to.

FRU ALMA

(med lynende øine).

Saa du vil sætte mig stolen for døren?

VEGAARD.

Ja!

FRU ALMA

(vender ham ryggen i raseri).

VEGAARD.

Jeg gaar nu min vei.

FRU ALMA.

Ja, kjære, skynd dig! — Spring!

VEGAARD.

Godaften, Alma.

(Vil gaa mot forstuen).

FRU ALMA

(ler hoverende).

Du tør ikke bryte; for da fortæller jeg Tonning, at jeg har været din veninde i to aar, at jeg brøt med ham for din skyld, at du er ophavet til hele hans elendighet. Og det lar jeg alle mennesker faa greie paa. Og hvordan skal det saa gaa herr justitsministeren?

VEGAARD

(ser ganske uanfegtet ut).

Da blir jeg desværre nødt til at gjøre Tonning indlysende, at slik lyver du, fordi vi to mandfolk staar sammen mot dig. Du har ikke no', som ligner et bevis.

FRU ALMA.

Nei, du har nok sørget for, at bakdøren ikke er gaat i vranglaas.

VEGAARD.

Og hvordan skulde det gaa dine døtre, Alma, om de fik en skandalisert mor?

FRU ALMA

(slaar om og ler høit).

Han trodde, jeg mente det!

(Klapper i hænderne av fryd.)

VEGAARD

(tørt).

Nei. Jeg trodde, du var saa dum at true med slikt no' — av bare sinne.

FRU ALMA

(ind til ham, fuld av ømhet i stemmen).

Om jeg bare fuldt ut kunde stole paa dig, Kristian!

VEGAARD.

Jeg gjentar: — det avhænger av dig selv, hvordan vort forhold skal forløpe.

FRU ALMA.

Holder du da oprigtig av mig?

VEGAARD.

Kjære Alma, er jeg en letsindig eller flygtig natur?

FRU ALMA

(koket).

Nei, du er sta.

VEGAARD.

Jeg har sandelig mangen gang i de sidste to aar hat ond samvittighet overfor Tonning.

FRU ALMA
(med skjælmsk ømhet).

Stakkars dig ... var samvittigheten virkelig saa krakilsk?

— Jaja, saa lover jeg dig at gaa ind paa skilsmisse.

VEGAARD.

Hum. — Tænk, om du hadde sagt det straks! Saa hadde vi sluppet denne samtalen.

FRU ALMA.

Saa la os glemme den!

VEGAARD.

Hum. — Ingen ting glemmes ganske, Alma. — Du har en tilbøielighet til at vove dig for langt ut. Du trives bedst nær avgrunden.

Skriv saa paa et ark papir, at du gaar ind paa, at dit egteskap med redaktør Tonning opløses straks. Og saa gjør du mig nok den glæde at drikke et glas vin hos mig iaften. Og da tar du papiret med.

FRU ALMA.

Iaften? — Men kjære Kristian, du flytter jo.

VEGAARD.

Ja, men mit arbeidsværelse blir færdig. Og piken gaar klokken halv ni.

FRU ALMA.

Og jeg, som har lovt moster at besøke hende paa den tid! Hun er ikke rigtig vel igjen.

VEGAARD.

Saa kom til mig, efterat du har været hos hende.

FRU ALMA.

Kan du ikke imorgen aften?

VEGAARD.

Umulig desværre. Kommittémøte.

FRU ALMA
(tankefuld).

Jeg faar sende et bud til moster, jeg da. Saa besøker jeg hende imorgen.

VEGAARD.

Det vil være udmerket.
(Omfavner hende).

FRU ALMA.

Stakkars moster.

VEGAARD.

Saa kommer du klokken ni som sedvanlig. — Og saa maa jeg avsted.

FRU ALMA
(i tanker).

Ja.

(Følger ham ut. Døren til forstuen blir staaende aapen, mens hun hjælper ham frakken paa. Han gaar. Hun kommer ind igjen og lukker døren, driver et par skridt i retning av det store bordet. — Stanser.)

Skilsmisseansøkningen skal bli tat tilbake allikevel! Før det blir for sent.

(Driver igjen nogen skridt mot bordet, men stanser paany.)

Mor Sørhuset vet, hvem moren til barnet er! Og hun skal ut med navnet inden en time!

(Hun ringer paa telefonen.)

Central B. — — 12051. — Hvem er det jeg har den ære at tale med? — Naa! Er det dig, Hansemand! — Aa, det gjør mig saa ondt, at jeg har faat bud fra moster iaften. Hun er blit syk igjen. Saa jeg kan ikke komme til dig. (Tier og lytter. Sier beroligende:) Fy, fy, fy, fy! — Stakkars moster, hun har ikke længe igjen. Forkalkningen er saa langt fremskreden, ser du. Men aassen det gaar, saa kommer jeg imorgen til samme tid. (Lytter og tier.) Si ikke slikt no'! Du skulde heller trøste mig, som skal være uten dig i hele aften . . . .

ANDEN AKT

En stue (ikke stor) hos snekkermester Samuel Hegre og frue. Deres datter, journalist frøken Gjertrud Hegre, bruker den til arbeidsværelse. Den er enkel, men røber velstand. Det smaaborgerlige ved den er brutt. Der er kommet nogen moderne malerier og tegninger paa væggene, og bokhylderne er større, og der er flere av dem end sedvanlig hos en snekkermester. Paa bordene flyter der ogsaa bøker og tidsskrifter.

Paa bakvæggen er der to døre. Den venstre ut til kjøkkenet. Den høire ut til en stue. Mellem dem en „skjænk". Paa høire væg længst hit dør til forstuen. Længere tilbake paa samme side sofa med speil over og stort bord foran. Midt paa venstre væg et vindu ut til gaardspladsen. Foran dette et skrivebord. I forgrunden gjør denne væggen et brudd ret tilvenstre, og her er likesom et litet rum for sig. Her er paa venstre side længst fremme dør ut til et kammers. Langs bakvæggen her i det lille rummet staar en træbænk med pute i sætet og med plads for to, tre personer.

— Det er klokken mellem otte og ni om aftenen — samme dag som i første akt. Der brænder en elektrisk lampe paa hvert bord.

Snekkermester Samuel Hegre sitter ved skrivebordet og ser og blader i et tidsskrift, men uten at læse. Han har store briller paa næsen. Det er en mand paa henimot de sytti med et alvorlig og klokt ansigt.

Fru Hanna Hegre ordner i stuen. Hun er litt yngre end sin mand og har som han et rolig og værdig væsen.

FRU HEGRE

(sier dæmpet — likesaa meget til sig selv som til manden)

Gjertrud blir længe.

HEGRE.

Hm.

(Han ser ikke op. Han tier. — Det er stilt mellem de to et par øieblik.)

FRU HEGRE.

Naa ringer det i telefonen. (Gaar mot kjøkkendøren). Det er vel Gjertrud, som varskoer, at hun kommer med barnet.

(Ut i kjøkkenet.)

HEGRE

(løfter hodet langsomt og sier som i et suk)

Med barnet ja! — Snike sig hit med barnet sit . . . sent paa kvelden . . . i al hemmelighet! — Og det Gjertrud! — Herregud . . . skulde det være nødvendig!

FRU HEGRE

(fra kjøkkenet, stanser indenfor døren, trækker veiret tungt et par ganger).

Naa gik hun fra redaktionen. Hun tar en automobil. — — Saa skal vi altsaa faa se barnet hendes. Det er saa underlig, Samuel . . . første gangen.

HEGRE

(som ikke har vendt sig, ser ned i tidsskriftet, gjør sig morsk i stemmen for at dække, hvor bevæget han er).

Det blir sent paa kvelden, synes jeg. Og det er kaldt.

FRU HEGRE

(kommer længer ind i stuen og ordner litt her og der).

Det var denne velsignede korrekturen, som hun har ventet paa. Artikelen skal ind i mor'n tidlig, og hun tørte ikke la no 'n andre læse 'n. Hun har jo hele ansvaret sjel, naar navnet hendes staar under 'n.

HEGRE

(lukker tidsskriftet og tar brillerne av næsen).

Ja, vi er vel alene i huset naa?

FRU HEGRE.

Ja, piken har vasket op og gaat hjem for længe siden.

— Jeg er saa ængstelig for barnet, jeg. Tre døgn paa Nordsjøen paa denne aarsens tid. Igaar kom det. Og idag ut med det igjen — saa kaldt som det er og saa sent paa kvelden. — Bare det ikke blir sykt for os!

(Det er stilt. Hun skyver en stol paa plads.) Synes du ikke, her er bra naa?

(Hun ser sig om.)

HEGRE.

Bra blir det først, naar vi har drevet hver en draape bitterhet ut av hjertet, Hanna.

FRU HEGRE.

En liten draape kommer vi nok til at beholde livet ut, Samuel . . . efter alt det, som har hændt os.

HEGRE

(reiser sig og driver paa gulvet med hænderne paa ryggen. Hun sætter sig og strikker paa en strømpe. Saa stanser han foran hende).

Nei, du faar mig ikke til at si et vondt ord til redaktøren, fordi han er blit far for barnet hendes. Hun er otte og tyve aar og kanske like saa klok som han. En anden tingen var det, om han hadde narret hende; men det har 'n ikke, — sier hun jo sjel.

(Han driver igjen med hænderne paa ryggen. Og det blir tyst mellem dem.)

FRU HEGRE.

Jeg kan ikke si andet, end at jeg er spændt paa, aassen han ikveld vil forklare og undskylde dette herre for os, som er forældrene hendes. — Ja, for ikveld kommern 'n nok. Han vil se sønnen sin.

(Begge tier.)

Jeg spurte Gjertrud, jeg, hvorfor han sendte ind skilsmisseansøkningen først idag.

HEGRE.

Ja da blev du klok.

FRU HEGRE.

Jeg vet ikke, jeg, sa hun. — Spør du 'n ikke om slikt heller? sa jeg. — Nei, sa hun.

HEGRE

(sukker tungt. — Og det blir stilt).

FRU HEGRE.

Jeg kan ikke begripe, at han ikke har kommet hit før, naar som han allikevel vilde komme engang. Han vet da, at Gjertrud har aabenbart altsammen for os for over en maane' siden, — no'n da'er efterat hun kom hjem fra Belgien.

HEGRE.

Han har vel sine grunder for det, om ikke vi kjender dem.

FRU HEGRE.

Men Gjertrud skulde vel ha greie paa dem.

HEGRE.

Det har hun vel ogsaa, om hun ikke betror dem til os.

FRU HEGRE.

Ber du 'n ikke om at komme hit? sier jeg. — Jeg har aldrig bedt 'n om no', jeg, svarer hun.

HEGRE.

Det har hun forresten gjort ret i.

FRU HEGRE.

Ja, han er kanske ikke værd umaken.

HEGRE

(stanser).

Hvad skulde hun ha bedt 'n om? — At gifte sig med hende? Det var hun vel for stolt til. Han fik be hende? — Forsørge barnet hendes? Det kan hun sjel gjøre. Hun tjener flere hundre kroner maane'n. — Hilse paa forældrene hendes kanske? Og be dem omforladels for, at han er blit far for barnet? Det vil hun vel ikke, at han skal gjøre, uten at han har trang til det.

FRU HEGRE

(tier og sukker. Senere kommer der dæmpet fra hende)

Hvad hjælper det, at hun er student og har læst al verden og skriver i bla'e' og bor i et godt hjem, naar hun ikke kan klare sig bedre i livet, end hun gjør.

(Ryster paa hodet og taler som til sig selv). Og saa en, som redaktør Tonning, som hverken er gift eller ugift! — Og saa en, som ser slik ut!

HEGRE.

Og saa nyder han ikke no'n sand agtelse

heller — slik som han har svingt i politikken. — Og det er kanske det værste.

FRU HEGRE

(sukker).

Det var godt, hun kom hjem igjen. Det hadde nok ikke jeg gjort. Slikt gik ikke an i min ungdom, ikke i den bygda, vi er fra. — Jeg vilde ha spurt mig sjel, om jeg hadde ret til at velte saa mye sorg over de gamle forældrene mine.

(Det er tyst.)

— Jeg spør hende: Er du glad i denne manden? — Ja, sier hun. Ikke et ord mer. Jeg spør, aassen slikt kunde hænde. — Slikt kan ikke forklares, sier hun.

(Igjen er det tyst.)

Jeg vil være inde, naar redaktøren og du snakker sammen. Jeg har litt at spørre 'n om, jeg ogsaa, som er mor.

HEGRE.

Jeg kan ikke si, jeg længter efter 'n. (Retter sig op, og det bæver inde i ham.) Nei, det er en anden mand, som jeg skulde ha lyst til at snakke et ord med. Navnet hans skal være unævnt mellem os, Hanna. Bestandig.

— Aa, som hun var vakker og lykkelig den gangen!

Det glinste lang vei av hende! Da stod hun i sin ungdoms fagreste vaar! Hun trodde godt om alle mennesker! Men det gik en ising over den vaaren. Det blev svart efter de kalde dagene og nætterne. Den manden skulde jeg gjerne møtes med! — Jeg ser aldrig navnet hans i bla'ene, uten at det skjær mig i hjertet. — Til den manden vilde jeg si: „Stans, du overmodige, du, som traakker bortover kvinder. Er du viss paa, at du ikke har traakket en av dem like i hjertet?“ — Og hvis han ikke svarte i anger og gjorde bod, saa skulde jeg slaa 'n ned som et skadedyr med disse gamle næverne. — Jeg, som er far hendes, skulde være nærmest til det. — — Han er det, som er skyld i, at hun kaster livet væk til denne redaktøren.

— — Men hvad kan jeg gjøre, naar hun ikke anklager no'n, ikke nævner 'n. — Hun sa ikke no' om, hvor glad hun var. Og hun sier ikke no' om alt det andre heller, — det, som kom efterpaa.

(Det blir længe stilt. Han har sat sig. Strikketøiet ligger i fanget hos fru Hegre. Ingen av dem rører sig.)

FRU HEGRE.

Der hører jeg dem. Naa kommer de.

(Hun reiser sig og blir staaende et øieblik med haanden under brystet. Gaar saa raskt mot forstuedøren. Men da aapnes den, og frøken

Gjertrud Hegre trær ind med overtøi paa. Hun har et vel indpakket spædbarn i armene.)

GJERTRUD.

Det er nok bedst, jeg gaar ind i kammerset først og tar tøiet av barnet. Saa kommer jeg straks tilbake med det igjen.

FRU HEGRE

(mens hun følger hende).

Jeg skal hjælpe dig.

(De to kvinder gaar ind i kammerset.)

HEGRE

(tier, mens han blir staaende og stirre paa kammersdøren. Endelig mumler han værdig og krænket)

Naa skal der digtes og ljuges ihop, saa ikke sladderen faar no' at fly med! — Og det er mit barnebarn! — Gjertrud sit barn!

(Fru Hegre og Gjertrud kommer ind. Fru Hegre bærer barnet, som er i lang, hvit kjole.)

FRU HEGRE

(idet hun sætter sig).

Aa, for et vakkert barn, Samuel!

GJERTRUD

(som har med sig ind en liten bolster og en liten hodepute og et litet teppe, reder op i bænken og stiller et par stoler foran den lille sengen, saa ikke barnet kan rulle ned paa gulvet).

FRU HEGRE

(stryker barnet uophørlig nedover kjolen).

(Det er længe stilt.)

HEGRE

(som langsomt har nærmet sig, lægger høire haand paa barnebylten og sier stilt i boksproget, mens han trænger tilbake sin bevægelse)

Velsignet være din indgang, du uskyldige! Velsignet være den kummer, du bringer! Maatte du komme til at bygge livet op igjen for din mor!

(Han gaar langsomt bort.)

FRU HEGRE.

Naa slaar 'n øiene op. De er saa store og klare. — Vil du ikke se paa 'n, Samuel?

HEGRE

(stanser, ser ikke op, men behersker sig).

Siden.

(Kvinderne lægger barnet ned i sin seng paa bænken og stiller to stoler foran, saa det ligger skjult bak stolryggene.)

GJERTRUD.

Far. Du ønsket, at barnet maatte komme til at bygge livet op igjen for mig. Jeg ser ikke paa livet mit som no', som er nedrevet.

HEGRE.

Da faar du undskylde, at mor og far din ikke kan se det anderledes.

GJERTRUD.

Naar jeg gaar forbi folk her i strøket . . . forbi skraphandleren og spaakona, saa hænder

det, jeg kommer til at tænke paa, at de er engang blit ribbet for de skinnende fjærene sine, de ogsaa, likesom jeg. Og da undres jeg paa, om det gjorde mer vondt for dem end for mig at bli av med fjærene. Hos mig sat de nemlig svært fast. — Men-e de vokser jo ikke ut igjen! Og det er godt! Det vilde være for smertelig at skulle bli av med dem én gang til! — Flugten i det blaa over fjeld og hav er forbi. Men jeg kan leve uten at flyve. Jeg har et par kraftige ben at gaa paa. Og det er vakkert og rikt hernede paa jorden ogsaa!

HEGRE.

Og du sier, du er glad i den manden, du skal gifte dig med!

GJERTRUD.

Ja, det er jeg. Det er dette deilige barnet selvfølgelig et bevis for.

(Hun tar en stol tilside og knæler hos barnet.)

HEGRE.

Men din tro og tillid til livet er borte, Gjertrud.

GJERTRUD

(tier et øieblik og vender sig derpaa mot ham der hun ligger).

Du har mistet din kristne barnetro, far. Vilde du vinde den igjen, om du kunde? — Nei.

Har du derfor mistet din religion? — Nei. Den har bare skutt ham. Min tro til livet er ikke gaat tapt, den heller. Den har bare skutt ham. Jeg er blit ædru, vaaken, klar. Og det var paa tide.

HEGRE.

Saa er altingen saa omtrent, som det skal være da, Gjertrud.

GJERTRUD.

Nei, det er bare saa'n som det k a n være — slik som forutsætningen for vort liv naa engang er.

(Hun lægger kindet ind til barnebylten. — Det er stilt.)

HEGRE

(dæmpet — i eftertanker).

Jeg tror naa allikevel, at du b u r t e gaat frem med litt mer varsomhet mot dig sjel, tat bedre vare paa dig sjel.

GJERTRUD

(næsten mildt).

Jeg har vanskelig for at se, aassen jeg skulde gjort det.

(Igjen er det stilt.)

FRU HEGRE.

Du gjemmer bestandig bort det, som gjør dig mest vondt. Er det forældrene dine eller du sjel, som er skyld i det?

GJERTRUD.

Ingen har skylden. Det er ikke alt, En kan fortælle forældrene sine . . . ikke alt, En orker at fortælle dem.

HEGRE.

Naar jeg skal si min aller oprigtigste mening om redaktøren . . .

GJERTRUD
(halvt bedende).

Gjør ikke det, far.

HEGRE
(behersker sig, tier et øieblik og taler dæmpet)

Jeg ser helst, at du ikke gifter dig med den manden . . .

FRU HEGRE
(stilt og bestemt).

For barnet sin skyld maa hun gifte sig.

HEGRE
(i mægtig indre oprør).

Han, som først idag har sendt ind skilsmisseansøkningen!

FRU HEGRE.

Barnet maa ha en far.

GJERTRUD
(reiser sig. Hun er fuldt behersket).

Jeg ber dere holde op. Dere fornærmer mig begge to. Er jeg et voksent og myndig men-

neske? Eller er jeg det ikke? — Naar jeg trods alt holder fast ved den mand, saa har jeg vel mine grunder for det. Og de faar respekteres. — — Jeg har ikke bedt om, at han og barnet maa komme her paa besøk. Det er dere, som har villet det.

— (Næsten lavmælt.) Synes dere, jeg handler uværdig, uten stolthet, saa blir jeg nødt til at leve utenfor hjemmet — saa vondt som en slik flytting end vilde gjøre mig.

— Jeg har gjort dere stor sorg . . . mot min vilje. Men allikevel maa jeg vedgaa, at jeg ønsker ikke, jeg hadde handlet anderledes.

HEGRE.

Men redaktøren kunde handlet anderledes.

GJERTRUD

(med ro og vegt).

Vent med at dømme den manden, til dere kjender 'n.

HEGRE.

Vel!

GJERTRUD.

Vi bør alle vise Nicolay Tonning stor overbærenhet.

HEGRE

(med værdighet).

Han trænger kanske mer av den sorten, end alle vi andre.

GJERTRUD
(med dyp overbevisning).

Mer end no' menneske, jeg kjender. Men han trænger no' andet ogsaa: .. hjælp; for han er syk paa sjæl og sind.

HEGRE.

Og den hjælpen skal du gi 'n?

GJERTRUD.

Ja. — Men jeg maa ha tid paa mig.
(Det ringer).

HEGRE.

Det er redaktøren. (Ser paa sit uhr.) Han skulde været her for en stund siden.

GJERTRUD.

Jeg skal lukke op, mor. — (Gaar mot forstuedøren, stanser, vender sig mot forældrene.) Vil dere være saa snille at la os være litt alene først, mens han ser paa barnet.

HEGRE.

Gjerne det.

FRU HEGRE.

Far og jeg, vi kan gaa ind til os sjel, vi, en liten stund.

HEGRE.

Men saa faar du la han og os være alene sammen efterpaa.

GJERTRUD.

Javist.

(De gamle ind i stuen. Gjertrud ut i forstuen. Døren blir staaende aapen. Om litt kommer hun ind igjen. Redaktør Tonning følger efter hende. Hun stiller sig ved hodegjerdet hos barnet. De er begge stille.)

Kom, Nicolay!

TONNING

(gaar bort til fotenden av den lille sengen. Han ser længe paa barnet. Han rører ved teppet. Endelig sier han stilt som for ikke at forstyrre søvnen)

Jeg har trang til at holde fast paa ham. Og det med begge hænderne. Ellers kan han trylles væk midt for øinene mine . . . her han ligger . . . hvad øieblik som helst.

(Han trækker frem den høire av de to stolene, som skjuler barnet, stiller den litt paa skraa ind mot bænken og sætter sig. Gjertrud gjør likedan med den venstre.)

Straks vi blir rigtig glad i no', saa er en ny bekymring der: — hvordan skal jeg kunne beholde det?

GJERTRUD.

Han gjemmer det aller deiligste: — øinene.

TONNING.

Jeg skulde gjerne sitte her, til han slog dem op.

GJERTRUD.

Da kom du til at vente til midnat.

TONNING.

Hvad gjorde det? — Nu er det jeg, som venter paa ham. Naar jeg blir gammel, er det han, som venter paa mig. Slik gik det far og søn bestandig.

GJERTRUD.

Det er bestandig, som om En venter, naar En er glad i no'n.

TONNING.

Nu forstaar jeg først rigtig, at du længtet dig syk efter gutten.

GJERTRUD.

Jeg maatte skrive efter 'n og faa 'n hjem. — Jeg visste ikke, at jeg umulig kunde undvære 'n, før jeg hadde forlatt 'n.

TONNING.

Og nu skal du ha 'n i hele nat.

GJERTRUD.

Ja! — I hele nat.

TONNING.

Han vil holde frisk i os alle gode, rike længsler, Gjertrud. Nu vil vi faa lov til at længes. Altid. Hele livet igjennem.

(Det blir stilt en stund. De stirrer begge ufravendt paa gutten. Om litt ser Tonning sig omkring — der han sitter.)

Slik er det altsaa hos dig. Det er saant et gammelt, hyggelig træhus. Og her er du jo født.

(Han reiser sig.)

GJERTRUD

(reiser sig ogsaa).

Ja. — Far kjøpte det, da han begyndte som snekkermester for næsten førti aar siden. Engang var det trangt her, kan du tro, da alle vi barna var hjemme. Og vi desuten hadde en leieboer. Naa er her svært rummelig.

TONNING.

Ja. Dere har jo huset helt alene.

GJERTRUD.

Ingen av os vilde trives med fremmede i huset. Hernede har vi to stuer og det lille kammerset dèr (peker). — Derute har vi gaardspladsen (peker mot vinduet). — Og paa den andre siden av den snekkerverkstedet. Ovenpaa har vi ogsaa to værelser.

TONNING.

Det er koldt. Du tror ikke, aftenluften kan ha skadet barnet?

GJERTRUD.

Det var saa godt pakket ind. — Du er nok litt nervøs. Bli rolig, Nicolay!

TONNING.

Det er dette med dine forældre, ser du. Det gjør mig saa ondt for dem. — Er de her?

GJERTRUD.

De vil komme ind, straks jeg aapner døren og ber dem.

TONNING

(hurtig).

La dem vente litt!

GJERTRUD.

Ja, det har ingen hast.

(Gaar bort og sætter sig hos barnet igjen.)

TONNING.

Der er saa meget paa én gang. (Tar sig til hodet.) Det er dette med arkivarstillingen, som jeg er saa spændt paa. Og saa at Vegaard vilde overtale Alma, vet du. Jeg har forsøkt flere ganger at faa tak i ham i telefonen for at høre, hvordan det er gaat. Men jeg har ikke truffet ham. Jeg vil forsøke om en liten stund igjen.

(Han har nærmet sig bænken og sætter sig. De to blir paany sittende og se paa barnet og tie.)

GJERTRUD.

Kanske aapner han allikevel øinene, inden du gaar.

TONNING.

Er der stjerneskin i dem?

GJERTRUD.

Det er netop det, det er, du.

TONNING.

Jeg betragter det som sikkert, at Vegaard opløser mit egteskap straks, og da skal vi ha barnet hos os hver dag, Gjertrud.

GJERTRUD.

Sikkert er det vel ikke, Nicolay.

TONNING.

Hvor du er nøgtern!

GJERTRUD
(mildt).

Det har livet lært mig. — Har det lært dig no' andet?

TONNING.

Jeg stoler paa, at Vegaard kan sætte igjennem det, han har foresat sig.
(Han reiser sig.)

GJERTRUD.

Jeg stoler ikke paa det. Jeg bare haaber.

TONNING.

Du kjender ikke Kristian Vegaard. Han er

nok litt tør. Men bak tørheten er han varmhjertet, sterk, smidig. Og trofast mot venner. Han er kommet frem paa sine bedste egenskaper.

GJERTRUD

(med mildt alvor).

Kjære Nicolay, gaa foreløbig ut fra, at vi blir nødt til at vente i to aar, og at du ikke faar arkivarstillingen.

TONNING.

Hvorfor det?

GJERTRUD.

Saa blir du ikke skuffet.

TONNING.

Jeg? Men end du da?

GJERTRUD.

Aa jeg! Jeg har barnet at besøke hver dag og mit gode hjem og arbeidet mit. Det er værre for dig.

TONNING.

Bestandig tænker du først og fremst paa mig.

GJERTRUD.

Det er jo du, som lider, du, som lever under tryk. Ikke jeg.

(Hun bøier sig over barnet).

TONNING

(sier i heftig smerte)

Jeg er ikke latterlig! Ved gud jeg er ikke latterlig!

GJERTRUD.

Hvem sier du er det?

TONNING.

Du har medlidenhet med mig.

GJERTRUD.

Har jeg ikke lov til det?

TONNING.

Du lirker saa fint og stilt for at faa mig til at gjøre det, som er til mit bedste.

GJERTRUD.

Ja, for du er jo saa saarbar, Nicolay.

TONNING.

Da Vegaard var blit justitsminister, nævnte du denne arkivarstillingen likesom tilfældig, likesom uoverlagt. Isch!

GJERTRUD

(ler kort og tørt).

Ja, du vet, jeg synes, at redaktørstillingen stænger for dine bedste evner.

TONNING.

Den latteren var falsk! Var for let! — Du synes redaktørstillingen demoraliserer mig. Men det passer du dig vel for at si.

GJERTRUD.

Du har nok hat det svært vondt idag. Du er pludselig blit saa aapenhjertig.

TONNING.

Du nævnte ikke, at min ven, justitsministeren, muligvis kunde opløse mit egteskap straks.

GJERTRUD.

Jeg tænkte, at den idéen vilde du nok finde selv, hvis du hadde bruk for den.

TONNING.

Jeg synes, jeg hører haan.

GJERTRUD.

Det synes ikke jeg.

(Det er tyst en kort stund.)

TONNING

(mørkt og stilt).

Du er for mig alt det, som jeg skulde være for dig.

GJERTRUD.

Er du bitter mot mig for det?

TONNING
(som til sig selv).

Ja. (Pludselig og med sterkere stemme): Du er bitter, du ogsaa. Du er bitter mot mig. Men du gjemmer det godt.

GJERTRUD.

Kom, sæt dig her.

(Han kommer langsomt.)

Du glemmer nok barnet, du Nicolay.

TONNING.

Nei, nei. Det er netop fordi vi har barnet mellem os for første gang, at jeg føler saa sterkt alt det, du taalmodig venter av mig og tier med.

(Han sætter sig.)

GJERTRUD
(svarer ikke, sitter bøid over barnet).

Du synes, jeg burde gaa bort til bordet der . . . nu . . . ikveld (peker i retning av skrivebordet) og smøre ned min opsigelse til bladet. Uten at ha no' andet at falde tilbake paa.

GJERTRUD
(tier fremdeles og sitter som før).

TONNING.

Du har aldrig været jaget av hjemløsheten, du Gjertrud. Kringsat av kreditorer.

GJERTRUD.

Kjære Nicolay, jeg har aldrig bedt dig om at si din stilling op.

TONNING.

Jeg vilde kunne faa andet arbeide i overflod. Det er sandt. Men ikke indtægter i rimelig forhold til mine utgifter.

GJERTRUD.

Halvdelen av det, du fortjener, kan du jo gi fru Tonning. Faar du for litet til dig personlig, vil jeg dele med dig av mit.

TONNING

(reiser sig og puster ut).

Du har ingen nerver, Gjertrud.

GJERTRUD

(rolig).

Nei, endnu har jeg ikke merket no' til dem.

TONNING.

Vegaard maa opløse mit egteskap. Og det straks! — Hvor skal jeg ellers gjøre av mig i de to aarene, som kommer!

GJERTRUD

(reiser sig ogsaa).

Du tænker paa, at du maa flytte hjemmefra en av de allerførste dagene.

TONNING.

Ja. — Det er bare ett, som er værre end hybelen. Det er pensionater . . . hotelværelser. Jeg har forsøkt alt.

GJERTRUD.

Og saa vil h u n plage dig med besøk paa hybelen.

TONNING.

Det blir det værste.

GJERTRUD.

Ja, blir det værre, end at du lever under samme tak som hun?

TONNING.

Ja; for nu lar hun mig i fred og steller godt for mig. Men flytter jeg, blir hun saa vittig over min elendighet; for hun vil se tvers igjennem den . . . stikke lange, blanke kniver ind i den.

GJERTRUD.

Hvis du holdt døren stængt bestandig, saa vilde det kanske hjælpe.

TONNING.

Hun kommer ind allikevel! — Ja, for jeg vet jo ikke, hvem som banker paa døren.

GJERTRUD.

Du kan vel vise hende væk.

TONNING.

Hun bryr sig ikke om det.

GJERTRUD.

Saa kan du vel kaste hende ut med magt. Et stort mandfolk!

TONNING
(stilt, næsten som til sig selv).

Jeg kan ikke lægge haand paa hende.

GJERTRUD.

Jeg vilde ønske, du kunde!

TONNING
(stilt).

Det ønsker ikke jeg, Gjertrud.

GJERTRUD
(smiler haansk).

Nei, du bør jo være hensynsfuld mot hende, som aldrig har bedraget dig! Ha, ha, ha!

TONNING
(forfærdet).

Men Gjertrud!

GJERTRUD.

Kjære, det har du jo selv engang fortalt mig! Det var i begyndelsen av vort forhold. Husker du ikke det?

TONNING

(sky).

Jo.

GJERTRUD.

Jeg har aldrig spurt dig ut om hende. Det var du, som hadde trang til at fortælle mig om hendes dyd.

TONNING

(svarer ikke).

GJERTRUD.

Du skal se, hun en dag fører dig i triumf hjem fra hybelen, hun, som er saa trofast!

TONNING

(tier en stund, ser bort fra hende og sier stilt)

Dette har du altsaa gjemt paa i over et aar. Og nu kom det.

(Igjen er det tyst).

Jeg syntes, det vilde være en grusomhet. mot alle kvinder ... mot dig ogsaa ... at trække sløret av hende.

GJERTRUD.

Jeg har aldrig ønsket, du skulde gjøre slikt no'.

TONNING.

Jeg syntes, jeg maatte verge om hendes rygte.

GJERTRUD.

Overfor mig.

TONNING

(tier et øieblik).

Jeg sa det vel av en slags forfængelighet ogsaa. Jeg vilde ikke gaa for hanrei. Andre mænd kunde være hanrei uten at bli latterlige, men . . . men ikke jeg!

GJERTRUD

(gaar bort til ham og sier ømt)

Men hvorfor kom du ikke til mig med din frygt for at bli latterlig?

TONNING.

Jeg sa det vel av medlidenhet ogsaa. Hun er likesaa vergeløs i sin naturs vold som du i din og jeg i min.

GJERTRUD.

Naa tror jeg nok, at jeg maa be far og mor om at komme ind, Nicolay.

TONNING

(hurtig).

Vent litt!

La os se paa barnet en stund først. Saa glemmer vi alt, som er stygt.

GJERTRUD.

Ja, la os det.

(Hun tar hans haand. Og de sætter sig foran bænken, halvt vendt mot barnet. Men de har knapt sat sig, før Gjertrud reiser sig.)

Nei, vi kan ikke la far og mor vente længer. Det er hensynsløst. Vi to blir jo alene med hverandre om en liten stund igjen.

(Tonning reiser sig ogsaa. Gjertrud gaar bort og aapner døren ind til den andre stuen. Hegre og frue kommer langsomt ind. Tonning gaar imot dem, stanser og bukker og blir staaende. Ingen rækker nogen haand frem til hilsen.)

GJERTRUD.

Det er redaktør Tonning. — Far og mor.

(Hun gaar ut av den døren, som forældrene kom ind av.)

HEGRE.

Værs'go, sit ned.

(De gamle sætter sig.)

TONNING

(blir staaende. Han taler langsomt og litt søkende i begyndelsen).

Det er første gang, jeg har den glæde og ære at være i Deres hjem. Men jeg er jo allikevel ikke ukjendt her. — — Deres datter, Gjertrud, har fortalt mig saa meget om hjemmet og om den gamle, ansete bondeæt, hun er rundet av. Hun har karakterisert saa varmt og vakkert for mig sin mor og far . . . og brødrene sine ogsaa . . . sakføreren vestpaa og

disponenten i det store boktrykkeri i Bergen og løitnanten i Finmarken. Hun har ogsaa git mig glimt av søstrene. De er jo alle gifte med dygtige og ansete mænd. Det er en selvfølge, at det har glædet mig det, hun har fortalt; for jeg holder saa meget av hende og vil (han gjør et svakt buk i retning av de gamle) med hendes mors og fars samtykke gifte mig med hende, straks mit egteskap er opløst. Og det haaber jeg kan ske i løpet av en uke, — om ikke noget uforuset skulde indtræffe. Min ven, justitsministeren, har lovet at gjøre, hvad han kan.

(Det er stilt et par øieblik. De gamle tier og venter. Tonning føler pine ved stilheten og maa snakke videre.)

Jeg synes, den utviklingsgang, som Deres datter, Gjertrud, har gjennemløpet er . . . er særdeles merkelig. — Hun arbeidet i ekspeditionen i vor avis. Det var før min redaktørtid. Hun tok sin studenteksamen paa aftentimer og nattevaaken. Og fem, seks og tyve aar gammel var hun journalist, et navn, en eftertragtet medarbeider. Disse artiklerne hendes fra strøkene her omkring, fra denne underlige østkanten, var no' nyt baade i syn og form. Og det syntes, som om de hadde kostet hende saa velsignet litet. Jeg mener, de var skapt ut av en slik overflod.

(Stanser.)

HEGRE.

Redaktør Tonning, De begyndte med at si, at det var en glæde og ære at være i hjemmet hendes Gjertrud. Men da undres jeg over, at De ikke har kommet hit før. Kona og jeg, vi har ventet paa Dem helt siden den da'n, vi hørte, aassen det hang sammen mellem Gjertrud og Dem.

TONNING.

Ja, det er nu en maaneds tid siden.

HEGRE.

Det er det — godt og vel.

TONNING.

Det pinte mig, at jeg ikke kunde møte op som den, som allerede var skilt — og det ogsaa, at jeg hadde bragt sorg over Dem og Deres frue. Derfor opsatte jeg fra dag til dag.

HEGRE.

Endda De maatte forstaa for et vanskelig forhold hun kom i til forældrene sine, da hun hadde aabenbart altsammen for os.

TONNING.

Ja desværre . . . tiltrods for det.

HEGRE.

De tænkte kanske ikke paa, at De fornærmet os, naar De ikke kom straks.

TONNING.

Jo-o, men allikevel, herr Hegre . . .

HEGRE.

Og at De gav Gjertrud et saar.

TONNING

(tier og bøier sig smertelig berørt).

HEGRE

(stilt).

Men De gik kanske ut fra, at vi, forældrene hendes, ikke tok det saa strengt.

TONNING.

De hentyder vist til no' . . . no' socialt. Jeg tror, at jeg under forøvrig like forhold ikke kunde handlet anderledes overfor no'n.

HEGRE

(fredelig).

Nei, nei, det kan godt være det — — om saa Gjerterud hadde været datter til en general. — — Er De glad i hende?

TONNING

Ja, herr Hegre, det er jeg.

HEGRE.

Men naar De naa vilde gifte Dem med hende, hvorfor sendte De da ikke ind skils-

misseansøkningen for over et aar siden — dengang De b u r t e ha sendt 'n ind?

TONNING

(tier en liten stund).

Fru Tonning . . . min kone . . . motsatte sig skilsmisse . . . la mig hindringer i veien . . .

HEGRE

(smiler).

Nei jasaa, De.

TONNING.

Jeg haabet stadig, at hun vilde indvilge, saa ventetiden ifølge lovgivningen bare skulde bli ett aar istedenfor to eller muligvis helt bortfalde ved en øieblikkelig opløsning av egteskapet.

HEGRE.

De proberte kanske i justitsdepartementet at faa egteskapet opløst straks?

TONNING.

Jeg henvendte mig til en advokat; men han trodde ikke der forelaa grunde nok for departementet.

HEGRE.

Og da gav De op?

TONNING.

Ja. — Deres datter, Gjertrud, bad mig nemlig at se tiden an.

HEGRE.

Og da gik De med paa det?

TONNING.

Ja.

HEGRE.

De forstod ikke, at det gjorde hun, fordi hun var stolt.

TONNING.

Jo selvfølgelig; men jeg gik ogsaa ut fra, at hun saa, hvor vanskelig min stilling var.

HEGRE.

Var det virkelig saa vanskelig at faa sendt ind denne ansøkningen?

TONNING.

Herr Hegre, har De aldrig følt usikkerhet, ja angst ved at skulle handle, naar handlingen var et sterkt indgrep i skjæbner? . . . i Deres egen og i andres?

HEGRE.

Ikke naar jeg hadde pligt paa mig til at handle.

TONNING.

Jeg har desværre ofte i vanskelige situationer haabet og ventet paa hjælp av et venligsindet tilfælde istedenfor at handle.

HEGRE.

Jasaa.

TONNING.

Vi mennesker indbilder os ofte, at vi griper ind og bestemmer. Og saa viser resultatet, at det bare saa slik ut.

HEGRE.

Det staar fast, at De sendte ikke ind skilsmisseansøkningen, endda De visste, at Gjertrud hemmelig gik med barn og maatte dra av landet for at fø' det til verden. De har kastet bort et helt aar til ingen nytte i denne sak.

TONNING
(gjør en svak vridning paa sig av smerte).

Jeg forstaar, hvor urigtig jeg har baaret mig ad; men... hun var saa tapper og klok og overlegen... hun bar det hele med et smil ... for der var mellem os den dype følelse av samhørighet — det vil si, vi visste, vi var bundet til hverandre for livet, hvordan vor skjæbne end skulde bli. Det var først, da hun kom hjem igjen, da længslen efter barnet tok magten fra hende, da var det jeg... da maatte jeg handle.

HEGRE.

Jeg undrer mig paa, hvad hun inderst i hjertekroken tænker om Dem.

TONNING.

Jeg tror, hun finder undskyldninger for mig — endog dèr, hvor jeg selv ikke finder no'n.

FRU HEGRE

(reiser sig langsomt, gaar bort til ham og sier med en egen dirrende ro)

Er De en mand?

TONNING

(stilt).

La mig beholde min selvforagt for mig selv.

FRU HEGRE.

Hvad er De for no' da?

TONNING.

Det, De ser og hører.

FRU HEGRE.

Et menneske er De vel?

TONNING.

Desværre.

FRU HEGRE

(venter litt, før hun sier)

Jeg ser ikke, De graater over Dem sjel.

TONNING.

Den slags venter jeg med, til jeg blir alene.

FRU HEGRE.

Ikke ler De heller . . . av Dem sjel.

TONNING

(sier om litt med stille værdighet)

At le overlater jeg til det store øie over os, for hvem vi alle er like latterlige.

FRU HEGRE

(blir staaende endnu et øieblik og se paa ham, før hun langsomt gaar ut av døren til den andre stuen).

TONNING

(med rolig trods).

Jeg har ikke andet at fremføre til mit forsvar end det, jeg har sagt.

HEGRE

(reiser sig langsomt).

Saa faar jeg si adjø og godnat.

GJERTRUD

(kommer stille ind og blir staaende indenfor døren).

TONNING.

Jeg haaber, at De, herr Hegre, og Deres frue ogsaa vil tilgi mig, saasandt dere kan.

HEGRE.

Det skal vi svare Dem paa den da'n, De kan gifte Dem med hende og ber os om samtykke.

(Gaar langsomt ut i den andre stuen.)

GJERTRUD

(nærmer sig Tonning og sier stilt)

De var nok harde mot dig, Nicolay.

TONNING.

Det er kanske bedst jeg gaar straks. Dine forældre taaler mig vist ikke.

GJERTRUD.

Dette er mit rum. — Her kan du trygt være.

TONNING.

Har du et glas vin? Jeg mener: herinde. Be ikke din mor om vin.

GJERTRUD.

Jeg har litt vin.

(Han har tat plads ved bordet foran sofaen. Han støtter hodet tungt i haanden, mens albuen hviler paa bordet. Hun har gaat bort til „skjænken" mellem de to dørene paa bakvæggen, sætter en karaffel med vin og to glas frem og slaar i.)

GJERTRUD.

Skaal, Nicolay.

TONNING.

Skaal. (Drikker ut i et par drag.) Vil du gi mig ett til?

GJERTRUD.

Ja. (Skjænker igjen.)

TONNING.

Skal du ikke selv ha ett til?

GJERTRUD.

Nei tak.

(Han drikker. Hun sætter sig i sofaen — altsaa likeoverfor ham.)

Du maa undskylde far og mor.

TONNING.

Det gjør jeg, Gjertrud.

GJERTRUD.

De vet jo, hverken hvem du eller jeg var, da jeg kom paa dit kontor.

TONNING.

Nei.

GJERTRUD.

De aner ikke, hvor du sat bastet og bundet til alle kanter, og hvor du var utnyttet og misbrukt. Jeg tænkte, at kanske kom du dig aldrig løs; — men jeg var glad i dig allikevel, i din svakhet ogsaa. Gud vet, kanske mest i den, i din vergeløshet. — Jeg syntes ikke, jeg kunde komme med krav til dig . . . slik som du var stillet.

TONNING

(sænker hodet).

Saa skrøpelig har du altsaa syntes, at jeg er.

GJERTRUD.

Siden den dagen du første gang sa, du elsket mig, har jeg aldrig krævet andet end sandfær-

dighet av dig. — Jeg kunde ikke gjøre mer ut av livet mit, syntes jeg, end gi det til dig, som jeg var glad i. Jeg maatte bruke det til no' andet og mer end dette artikelskriveriet. Ja, for et liv skal gives bort til no'. (Lægger armene om halsen paa ham bakfra.) Og det skridt har jeg aldrig angret, Nicolay. Ikke i de stunderne engang, da jeg tvilte paa, at du no'n gang skulde faa kraft til at bryte ut.

(Det blir stilt.)

TONNING.

Dine forældre tror nok ikke, at jeg holder av dig.

GJERTRUD.

Det maa du ikke undre dig over.

TONNING.

Men du er da sikker?

GJERTRUD
(smiler vemodig).

Sikker? Hvordan kan En være sikker paa no'? — Du kan jo bedrage dig selv.

TONNING
(varmt).

Tror du ikke, jeg holder oprigtig av dig, Gjertrud.

GJERTRUD.

Jo. — Ellers vilde jeg være svært ulykkelig. Men allikevel har jeg da ikke sluppet at kjende tvil og jalousi, slik som jeg har været stillet.

TONNING.

Nei, nei, det er nok saa.

GJERTRUD.

For eksempel dengang i Belgien. Jeg gik og ventet paa barnet. Og du skrev, at du hadde flyttet hjemmefra . . . op paa et par værelser.

TONNING.

Ja, paa en frygtelig hybel.

GJERTRUD.

Men en maaned senere skrev du, at du hadde flyttet hjem igjen.

TONNING.

Det var umulig at faa no'n hjælp paa hybelen min.

GJERTRUD.

Jeg vet det. Du kunde ikke skrevet og fortalt mig denne skuffelsen nydeligere, end du gjorde. Men da fik jeg det vondt allikevel.

TONNING.

Brevene dine klaget aldrig.

GJERTRUD.

Jeg visste jo, du hadde det saa slemt. — Du maa tro, jeg mangen gang har merket, for en magt fru Tonning hadde over dig.

TONNING.

Magt? — Ikke efterat du blev min.

GJERTRUD.

Aajo da. Jeg tror for eksempel, at du hadde indlevert skilsmisseansøkningen før, om ikke hendes vældige vilje og hensynsløshet bestandig hadde været i nærheten av dig, bestandig fyldt luften omkring dig.

TONNING
(tier et øieblik).

Du var klok, du, som ikke brukte din vilje til at fremtvinge skilsmisseansøkningen.

GJERTRUD
(smiler vemodig).

Nei, det vilde været en seir, som hadde betydd nederlag for os begge, Nicolay.

TONNING
(tar karaffelen og vil skjænke sig mer vin).

GJERTRUD
(ber).

Ikke drik mer ikveld, du.

TONNING

(mens han slaar vin i sit glas).

Et halvt glas til gjør da ikke no'. (Vil skjænke i hendes.)

GJERTRUD.

Nei tak, jeg har litt igjen.

TONNING

(drikker ut).

Jeg vil for sidste gang iaften forsøke at træffe Vegaard i telefonen for at høre, hvordan det er gaat. (Reiser sig.) Telefondamen sa rigtignok, at der ikke hadde været svar at faa i justitsministerens telefon i hele aften. Men-e- . . . hvor har du din telefon?

GJERTRUD

(som har reist sig).

Derute (peker). I kjøkkenet. Ingen av os liker nemlig at ha den indpaa os. Naa skal jeg se, om no'n tilfældigvis er der. (Aapner kjøkkendøren og ser ut.) Nei. — Du kan komme.

(Tonning gaar ut i kjøkkenet. Gjertrud rydder vin og glasser ind i skapet.)

FRU HEGRE

(ind fra stuen sin).

Jeg hører, at han telefonerer. — Du, Gjertrud.

GJERTRUD.

Ja.

FRU HEGRE.

Du kan fortælle redaktøren, at jeg angrer, at jeg gik uten at si adjø til 'n.

GJERTRUD.

Det skal jeg gjøre.

FRU HEGRE
(tænker sig om et øieblik og lægger saa til næsten skarpt).

Men mer behøver du heller ikke at si 'n fra mig.

GJERTRUD.

Nei, nei.

(Fru Hegre gaar ut. — Gjertrud bort til barnet.)

TONNING
(om litt ind fra kjøkkenet. Han har stor fart).

Gjertrud! Jeg traf Vegaard. Han har konferert med kirkeministeren iaften. Jeg faar arkivarembedet. Men dette er en hemmelighet indtil videre. Og Alma har indvilget i skilsmissen. Er det ikke utrolig? Alt paa én gang! (Trykker hende op til sig.) Dig skylder jeg denne omveltning i mit liv! Jo, først og fremst dig. Dernæst Vegaard.

(Der kommer glans og høihet over ham.)

— — Nu staar livet mig aapent som aldrig før! Ikke engang i min første ungdom hadde jeg slike chancer! Jeg skal vise, at jeg er værd det, som bydes mig. Alle skal faa se, at jeg

hadde en mission her i verden, jeg ogsaa, og at de tok feil, de, som trodde om mig, at jeg var forbi. (Vender sig mot barnet.) Du skal engang bli stolt av din far, gutten min.

(Ser op og frem for sig, fuld av tillid.) Jeg tror, at det onde, som ligger bak mig, de spildte aar, ikke er spildt — ikke nu, naar livet sender sine varme regnstrømme befrugtende nedover mig. (Som i bøn). Aa, la mig faa lov til at bli ved at tro det!

— Men det er, som om alt dette nye ikke kan være rigtig sandt, før jeg har det i hænderne og kan holde det rigtig fast. Alt er jo saa usikkert — ja, selv barnet der det ligger. Det kan dø . . . al vor herlighet opløse sig som en fjern solsky.

GJERTRUD
(rolig, næsten kjølig).

Jeg agter at leve længe endnu, Nicolay.

TONNING
(bort til hende).

Kjære Gjertrud.

GJERTRUD

Og vi kan jo faa flere barn.

TONNING.

Ja, du har ret. — I disse par aar har du

staat for mig som no' sikkert, no' fast, no', som ikke kunde fortapes.

GJERTRUD
(smiler vemodig og stort).

Ja, saa'n tror jeg ogsaa, at du har følt og tænkt, naar det gjaldt mig, Nicolay.

TONNING.

Du likte ikke det, jeg sa. Men jeg mener, at ikke bare ængstelsen for at miste den elskede er bevis paa styrken i vor følelse. Den dype, lykkelige tillid til hende er ogsaa bevis, trygheten, hun gir mig, vissheten om, at hun staar urokkelig i en verden, hvor alt er vaklende.

(Han trykker hende op til sig. — Pludselig faar han en idé og sier som til sig selv.) Det er sandt!

GJERTRUD.

Hvad er det?

TONNING.

Det er saa meget av avisstoffet, jeg endnu ikke har placert til imorgen tidlig.

GJERTRUD.

Men det kan du gjøre pr. telefon.

TONNING.

Aaja, det maa jeg vel kunne.

GJERTRUD.

Gjør det straks! Saa kan vi være sammen efterpaa endnu en lang stund.

TONNING.

Ja. Men skulde gutten vaagne imidlertid, faar du varsko mig. Da kommer jeg straks. (Ved kjøkkendøren vender han sig om.) Jeg hadde mer lyst til at faa forbindelse med Vegaard én gang til for at høre om igjen det, han fortalte mig.

(Ut.)

GJERTRUD

(gaar bort til barnet og bøier sig over det. Da ringer det i forstuen).

Hvem kan det være? Saa sent? — Her kommer ingen ind.

FRU HEGRE

(trær om litt ind fra forstuen. Døren staar aapen efter hende. Hun er urolig).

Gjertrud! Fru Tonning er her og vil snakke ved dig.

GJERTRUD.

Fru Tonning? . . . Her? . . .

FRU HEGRE.

Hun har et glædelig budskap til dig, sier hun. — Det er da frygtelig ogsaa, at hun kommer sjel.

FRU ALMA TONNING

(viser sig smilende i døren. Hun er i overtøi).

Det er bare mig, frøken Hegre. (Kommer ind.) De maa virkelig undskylde. Men jeg bringer to meget glædelige budskaper til Dem og Tonning, — ja, for jeg ante, han var her. Tøiet hans hænger desuten i forstuen. De kan bli gift i løpet av en uke eller to, frøken. Det er det ene. Det andre er, at Vegaard har talt med kirkeministeren iaften, og Tonning blir arkivar. Men dette er en meget dyp hemmelighet. (Vender sig mot fru Hegre.) Glem ikke det, frue.

FRU HEGRE

(gaar ut av forstuedøren, som hun lukker efter sig).

FRU ALMA

(triumferende).

— Men det er mig, han elsker! — Ikke Dem!

GJERTRUD

(trækker sig langsomt bakover og i retning av døren til kammerset).

Gaa Deres vei!

FRU ALMA

(sørger for, at avstanden mellem hende og Gjertrud ikke blir for stor).

For det er jeg, som er eventyret i hans liv. Det er jeg, som er tonen, som aldrig dør i brystet hans! Og De er ikke saa dum, at De tviler paa det.

GJERTRUD.

De har trængt Dem ind i mit hjem for at saare mig. Men det lykkes Dem ikke.

FRU ALMA.

De tar feil, frøken. Jeg vil bare, De skal vite sandheten. Han har sveget mig for Dem . . .

GJERTRUD.

Det vet De er ikke sandt!

FRU ALMA.

. . . som han har sveget Dem for mig.

GJERTRUD.

Hvis ikke De gaar, saa gaar jeg.

FRU ALMA.

De tror mig ikke! (Slaar med venstre haand paa høire arm.) Gid denne armen maa visne, om det er mer end tre maaneder, siden han sidst laa og sov paa den!

GJERTRUD

(i oprør).

Det er løgn, løgn!

FRU ALMA.

Hvis De det tror, hvorfor blir De da saa ute av Dem selv?

GJERTRUD
(gaar mot døren til kammerset).

FRU ALMA
(følger efter).

Nei, De tror det. De vet godt, at den mand har sveget hele livet igjennem. Sin videnskap. Sin politik. Sin kone. Sin elskerinde. Alt! Alle! — Hvorfor har han ikke latt sig skille for længe siden?
(Faar øie paa den lille sengen.)
Barnet! — Deres barn? (Hun gaar et skridt nærmere og bøier sig og strækker hals for at se.)

GJERTRUD.

Væk fra barnet!
(Hun styrter frem, tar gutten til sig og flygter ut i kammerset).

FRU ALMA
(driver frem og tilbake et par øieblik her i venstre hjørne).

TONNING
(ind fra kjøkkenet).

Du, Gjertrud.
(Faar øie paa fru Alma, steiler av forundring og skræk.) Hvad? Er du her?

FRU ALMA.

Ja, som du ser, Tonningen min. — Aassen har du det?

TONNING
(tier og vender hende ryggen op driver bort fra hende).

FRU ALMA.

Naa! du spør ikke, hvad jeg vil her. Eller aassen jeg vet, hvem kjæresten din er for en.

TONNING

(sætter sig ved skrivebordet. Tier. Det blir stilt en stund).

Gaa nu, Alma.

FRU ALMA.

Du blir arkivar.

TONNING.

Jeg vet det.

FRU ALMA.

Vet du det?

TONNING.

Ja. (Faar en idé.) Hvordan vet du det?

FRU ALMA.

Jeg ringte op ikveld til din ven, Vegaard.

TONNING.

Jasaa. Og fik svar?

FRU ALMA.

Javist.

TONNING.

Det var besynderlig. Hans telefon har ikke git svar i hele kveld, sa telefondamen.

FRU ALMA.

Nei, jeg mente, at han ringte op til mig, til vort hjem, skjønner du.

TONNING.

Naa!

FRU ALMA
(hurtig).

Og jeg indvilger i skilsmissen.

TONNING.

Jeg takker dig.

FRU ALMA.

Men jeg advarer dig mot at gifte dig med hende.

TONNING.

La os undgaa alt overflødig snak!

FRU ALMA.

Er du dum, mand! Tror du, en ung, vakker, velbegavet pike som Gjertrud Hegre gifter sig med en styg, halvgammel fyr som dig for ingen ting?

TONNING
(rolig og værdig).

Kjør hjem, Alma, og la Vegaard ordne alt os imellem imorgen.

FRU ALMA.

Du blinde, forfængelige mandfolk, har du da ikke set, hvem barnet paafaldende ligner?

TONNING

(reiser sig langsomt og urolig).

Gjør ikke dette!

FRU ALMA.

En vakker og bekjendt mand, som baade du og alverden vet, at hun har tilhørt.

TONNING

(dukker sig og blir staaende sky).

FRU ALMA.

Se sjel paa barnet! Og spør en tredjemand, om du ikke tror mig.

(Hun gaar raskt mot forstuedøren, men stanser midtveis og vender sig.)

Kjære Tonning, ikke no'n kvinde i verden elsker en mand, som ser ut som du. Det vilde være galskap! . . . perversitet! — Halvdelen av en kvindes kjærlighet er den pure forfængelighet. — Jeg har været en god ven for dig. Men elsket dig? — Aldrig!

(Igjen gaar hun raskt mot forstuedøren, men stanser og vender sig.)

Hvorfor har hun fundet sig taalmodig i, at du ikke sendte skilsmisseansøkningen før idag? — Ond samvittighet, far! Og den skal stagges ved uegennyttighet og opofrelse i forholdet til dig. Men hun maa ha et egteskap til at dække sig sjel og barnet med.

(Gaar, men stanser ved forstuedøren.)

Godaften! — Betænk dig naa, før du lar dig fange for godt! — — Jeg vil bestandig være en god ven for dig. Værelset dit staar bestandig og venter dig. Hos mig har du fred og ro til at arbeide, vet du.

(Nikker og gaar).

TONNING

(som støtter sig til skrivebordet).

En stupid løgn! — Stupid løgn sier jeg!

GJERTRUD

(kommer om litt langsomt ind fra kammerset, er sky, ser ikke paa ham).

Er hun gaat?

TONNING.

Ja.

(Det er længe tyst mellem dem. Hun gaar urolig omkring.)

Saaret hun dig svært?

GJERTRUD

(strider tappert med sin bevægelse).

Ja.

(Igjen er det tyst.)

Hun saaret vel dig ogsaa?

TONNING

(strammer sig litt op).

Hun forsøkte, men-e-.

(Kaster let med hodet.)

GJERTRUD.

Forsøkte at saare dig med mig?

TONNING.

Ja.

GJERTRUD.

Hvad sa hun?

TONNING
(strammer sig litt op igjen).

Det er for dumt, til at jeg vil si det.

GJERTRUD.

Det bør sies, forat det kan bli slaat ihjæl.

TONNING.

Naaja, det var det, at barnet ikke var mit. Og lignet en anden mand.

GJERTRUD
(tier et øieblik og sier koldt)

Du har ret: — det var for dumt.

TONNING.

Hun kjender dig jo næsten ikke. Hun vet ikke, at dit væsen er rent og friskt som selve aandedraget dit.

GJERTRUD
(driver litt omkring).

Her er saa altfor lyst herinde. (Nærmer sig skrivebordet.) Synes ikke du ogsaa, at her er svært lyst?

TONNING.

Aajo.

GJERTRUD

(slukker den elektriske lampen paa skrivebordet, og der blir dæmpet lys i stuen. Begge tier. Endelig sier hun)

Hvorfor spør du ikke om, hvad hun sa om dig?

TONNING.

Jeg bryr mig ikke om at vite det — ikke uten du har trang til at si mig det.

GJERTRUD.

Du hadde bedraget mig med hende. (Ler saart.) Det høres saa latterlig, Nicolay. — Hvorfor ler du ikke? Jeg kan ikke la være.

TONNING.

Det er selvfølgelig no' sludder.

GJERTRUD.

Du kunde være litt god mot mig; jeg har det saa vondt.

TONNING

(nærmer sig hende og vil ta hende ind til sig; men uvilkaarlig stemmer hun imot og viker, som om hun pludselig fik en angstfuld indskydelse).

Hvad er det? Du trækker dig bort? Du tror da ikke denne gemene løgn om mig?

GJERTRUD

(kaster sig ind til ham).

Nei.

(De staar begge støttet, den ene ind til den andre. De ser ikke op, ikke da de slipper hverandre heller. De tier. De er begge fulde av eftertanker.)

GJERTRUD.

Hvad sa hun mer?

TONNING

(ser halvt bort fra hende og taler med overvindelse).

Hun sa, at ingen kvinde kan elske en . . . en mand, som . . . som ser ut som jeg.

GJERTRUD

(stryker ham paa kindet med en haand).

Jeg har set og hørt, at naturen gav dig en skjøn sjæl. For mig er dit ansigt det kjæreste av alle.

TONNING.

Men der er ingen ting ved mig, som kan kildre det forfængelige i din kjærlighet.

GJERTRUD

(med stor overbevisning).

Jo! Jeg er stolt av alle de rike opdagelserne, jeg har gjort i dig.

TONNING.

Du trodde paa mig, da alle de andre hadde opgit mig.

(Det er stilt).

GJERTRUD

(næsten heftig).

Tror du et muk av det, hun sa?

TONNING.

Nei.

GJERTRUD.

Ikke jeg heller. — Men da er jo det hele ikke no'.

TONNING.

Nei, det er det ikke.

GJERTRUD
(mens hun grubler).

Saa tænker vi ikke mer paa hende.

TONNING.

Hendes hensigt var saa altfor plump.

(De tier begge og er tankefulde.)

Iaften gaar jeg ikke hjem. Jeg tar ind paa et hotel. Og der blir jeg, til vi gifter os.

(Igjen er det tyst.)

GJERTRUD
(ser pludselig op paa ham).

Hvad tænker du paa nu?

TONNING
(tier).

GJERTRUD.

Si det allikevel, — selv om det gjør vondt.

TONNING.

Hun sa idag: — Du skal komme til at ta denne skilsmisseansøkningen tilbake. — Men ingen av os to er jo overtroisk, Gjertrud.

(Ingen sier noget et øieblik.)

GJERTRUD.

Kanske bør du gaa nu, du, som skal skaffe dig hotel. — Og vi, som glædet os til at være sammen endnu en lang stund!

TONNING.

Kys ungen fra mig.

GJERTRUD.

Jeg synes, minutterne sammen med barnet var saa altfor korte.

TONNING.

De var det. Det var synd.

(Igjen tier de.)

GJERTRUD.

Den friske, kalde luften utenfor vil stryke væk det hæslige, skal du se.

TONNING.

Vil du laase mig ut?

GJERTRUD.

Ja.

(De tar nogen skridt mot forstuedøren. Da napper hun haanden hans.)

Nicolay. (Han stanser. Hun gaar tæt op til ham i dulgt bevægelse.) Hvad for no'n selvanklager du end maatte ha' . . . ja, selv om du syntes, du hadde svigtet alt det, et menneske kan svigte, jeg vil

aldrig kunne forkaste dig, saalænge du er sand mot mig og elsker mig.

TONNING.

Tvil ikke paa mig, Gjertrud!

GJERTRUD.

Forkaster jeg dig, da er det mig selv, jeg slaar en strek over; for der er ikke mer igjen av mig, end det, du har faat . . .

TONNING

(heftig).

Jeg svær' ved det barnet, vi har, at hun løi, og at jeg talte sandt.

GJERTRUD

(vil berolige ham).

Ja, ja, kjæreste ven . . .

TONNING.

Sa hun mer, saa frem med det!

GJERTRUD.

Hun . . . hun sa, at du elsket hende og ikke mig.

TONNING.

Ha, ha, ha!

GJERTRUD

(hurtig).

At hun var eventyret i dit liv.

TONNING.

Et eventyr, som er forbi, glemt!

GJERTRUD.

Hun er tonen, som aldrig dør i brystet dit, sa hun.

TONNING.

Fraser, Gjertrud! — Kom saa gaar vi!

(De følges ad ut. Døren lukkes.)

FRU HEGRE

(ind fra sin stue, ser i retning av forstuedøren).

Endelig gik han. — Saa kan jeg da faa si godnat til barnet og Gjertrud. — Her er saa litet lys.

(Skruer lampen paa skrivebordet op, saa der blir helt lyst. Hun gaar bort til bænken og ser, at gutten ikke ligger der længer.) Gjertrud maa ha lagt barnet ind i sin seng.

(Gaar ind i kammerset.)

GJERTRUD

(kommer langsomt ind igjen fra forstuen. Hun er stille og blek).

Aa, om du bare var sand mot mig, Nicolay! Sand! Sand!

(Hun driver i retning av kammerset og er fuld av eftertanker. Da stanser hun og sier):

Hvorfor er jeg blit saa angst! — Hvorfor har jeg det saa vondt!

FRU HEGRE

(om litt ind fra kammerset).

Gjertrud!

GJERTRUD

(rører sig ikke).

FRU HEGRE

(kommer nærmere).

Gjertrud, jeg tror, barnet har feber.

GJERTRUD

(staar i øraken og svarer ikke).

FRU HEGRE.

Men kjære, hører du da ikke det, jeg sier! Barnet er blit sykt.

GJERTRUD

(vaagner).

Hvad! (Hurtig mot døren til kammerset.) Sykt?

(Fru Hegre følger efter hende).

TREDJE AKT

Et almindelig værelse i et litet hotel. Dør ut til korridoren paa bakvæggen. Litt tilvenstre for den et stativ for overtøi. Dør til soveværelset længst hit tilvenstre. Paa samme side litt længer tilbake en ovn og et speil. Der staar et rummelig bord under vinduet midt paa høire væg, men litt ut fra væggen, saa man kan komme frem mellem denne og bordet. Det brukes som skrivebord, og den skrivende sitter vendt hit. Her ligger papirer og bokstabler. Paa stoler i nærheten ligger ogsaa bøker og desuten en og anden ting, som tilfældig er lagt der, f. eks. en mandfolkhat og en snip. En bokstabel paa gulvet bak bordet. Løibænk midt i værelset, men langt hit og litt paa skraa og med øverste ende litt over tilhøire. Et litet bord foran den paa høire side.

Det er sent paa eftermiddagen. Og det er otte dage efter forrige akt. Et elektrisk blus lyser over skrivebordet. Rullegardinet er ikke trukket ned.

TONNING

(staar bak skrivebordet og slaar armene om hverandre mot kulden).

HOTELPIKEN

(kommer fra korridoren).

De ringte.

TONNING.

Ja, De vil ikke være saa venlig at lægge litt i ovnen? Det har sluknet.

HOTELPIKEN.

Ja. Her er koldt.

(Gaar bort til ovnen og gir sig til at fyre op.)

Hvis De hadde ringt før, saa hadde De ikke behøvd at fryse, herr arkivar.

TONNING.

Nei, men De vet, jeg glemmer bestandig ovnen, helt til jeg fryser.

(Han gaar hurtig frem og tilbake for at bli varm. Stanser og tænke og sukker dypt. Gaar igjen.)

HOTELPIKEN

(som er færdig med ovnen).

Jeg lar døren til soveværelset staa oppe, jeg, saa blir det litt varmt derinde ogsaa.

(Hun aapner døren.)

TONNING

(mens han sætter sig over sit arbeide).

Tak, det var omtænksomt av Dem.

HOTELPIKEN.

Soveværelset er saa litet, at det sluker ikke stort varme.

TONNING.

Nei . . . visst ikke. — Tak.

(Da banker det paa døren, og straks efter aapnes den.)

FRU ALMA TONNING

(kommer rolig og selvfølgelig ind. Hun er i overtøi og bærer en liten pakke. Paa brystet har hun fæstet en buket fioler).

Goddag, Tonning.

TONNING

(reiser sig og sier uten overraskelse)

Naa, er det dig.

(Hotelpiken gaar.)

FRU ALMA.

Aassen har du det?

TONNING

(tier en stund).

Jeg vilde ønske, jeg manglet hjerte. — Da var jeg saa sterk som du. Da kunde jeg gaa angerløs gjennem livet som du.

FRU ALMA.

Si ikke slikt! — Jeg føler livsbyrden over mig mangen nat, jeg. Og da længes jeg efter dagen og solskinnet.

(Det er tyst).

Jeg vilde op og gratulere dig med utnævnelsen til arkivar.

TONNING.

Tak.

FRU ALMA.

Aviserne skumler. Men det gjør de jo hver dag.

TONNING.

Mit eget blad gav mig et spark dagen efterat jeg gik.

FRU ALMA.

De lar dig snart i fred — nu du er borte. — Puh! . . . disse trapperne dine! (Sætter sig.) Jeg maa sitte litt, før jeg tar fat.

TONNING.

Tar fat?

FRU ALMA.

Ja, her ser jo saa ut hos dig!

TONNING.

Her er jo bare hotel.

FRU ALMA.

Naar du har været alene i et værelse et døgn, saa staar stoler og border, som om de er faldt ned fra loftet. Og bøkerne ligger, som om sjøen hadde kastet dem op paa det tørre. En skulde ikke tro, det bare er to da'er, siden jeg ordnet her.

— Har hun ikke været her endnu?

TONNING.

Nei. Idag er det rigtignok otte døgn, siden jeg flyttet hit. Men i hele den tiden . . . ja først var hun dag og nat over barnet, helt til det

døde. Og siden ... saa hadde hun alt det stræevet, som gik forut for begravelsen.

FRU ALMA.

Men den var jo iforgaars.

TONNING.

Ja.

(Han tier et øieblik og svælger bevægelsen.)

Det var forfærdelig. Jeg ønsket mig selv død hos gutten min nede i graven.

FRU ALMA.

Du, som netop staar foran begyndelsen til livsverket dit?

TONNING.

I de øieblikkene saa jeg hele livet mit som et eneste forgjæves.

FRU ALMA.

Gjorde du ... som hadde et elsket væsen ved siden av dig?

TONNING.

En smerte kan vel i øieblikket være saa sterk, at ikke no' andet eksisterer.

FRU ALMA.

Naa. — Men hvorfor kom hun ikke igaar da?

TONNING.

Hun laa tilsengs . . . jeg tænker . . . for at hvile ut.

FRU ALMA.

Men saa skulde hun da ha kommet idag.

TONNING.

Idag kommer hun ved syvtiden, sa hun i telefonen.

FRU ALMA

(reiser sig og knapper kaapen op).

Det er bedst, jeg tar fat, jeg da.

(Hun løsner fiolbukettten og sætter den i et glas vand paa bordet.)

Her er ingen blomster, ser jeg. I dit arbeidsværelse stod der bestandig blomster. Om jeg skulde ta min sidste skilling, saa maatte du ha blomster paa bordet dit.

TONNING.

Nei, nei, det vil saare hende, om hun ser blomster fra dig her.

FRU ALMA

(mens hun gaar bort til pakken).

Saa la dem staa, til jeg er gaat! Da kan du kaste dem i ovnen, om du vil.

— Se her!

(Tar en flaske frem av pakken og sætter den paa det lille bordet).

Naa har jeg bare tre flasker igjen av denne vidunderlige vinen. Du hadde det saa tørt her

sidst, syntes jeg. Saa du trængte no' rigtig fint. — Be om to glas, saa faar vi en slurk begge to.

TONNING

(trykker paa knappen paa høire side av døren til korridoren. Og trækker flasken op.)

FRU ALMA

(skyver imidlertid paa løibænken, saa den blir staaende i rigtig stilling og flytter det lille bordet foran den paa plads).

Det er saa underlig med dig, Tonning: — du har skjønhetssans, skjønhetsglæde og lider under roteri og uorden; men lægge to pinder i kors, forat det kan bli vakkert omkring dig, det kan du ikke.

— Værsgo! (Hun tar hatten hans, som ligger paa en stol og kaster den til ham. En snip kaster hun ogsaa. Han tar dem begge i farten.) Hatten paa stativet! Og snippen ut i soveværelset!

(Han gjør, som hun sier, og kommer straks ind igjen og lukker samtidig døren efter sig.)

HOTELPIKEN

(ind fra korridoren).

FRU ALMA.

Tak, to vinglas, frøken!

(Piken gaar ut. Fru Alma blir ved at ordne.)

At du ikke sørger for, at det er pent, til

hun kommer! — Men hun har kanske ikke sans for, aassen det ser ut i et værelse.

TONNING.

Jo, det har hun.

FRU ALMA.

Klæ sig kan hun ialfald ikke. Og da er det vel ikke saa rart bevendt med smaken ellers heller. — Si mig, skal rullegardinet kanske være oppe?

TONNING.

Nei.

FRU ALMA

(trækker det ned).

Jeg tænkte, at kanske var det signal til no'n nede paa gaten, at det ikke var trukket ned.

HOTELPIKEN

(ind med to vinglas paa et bret, som hun sætter paa det lille bordet).

Værsgo!

FRU ALMA

(mens hun skyver en stol paa plads).

Skulde du behøve at bo slik, synes du, — du, som har mig?

TONNING.

Det er jo bare foreløbig.

FRU ALMA.

Til du gifter dig ja. Imidlertid kunde hun vel unde dig at bo hjemme hos dig selv saa længe. Men hun vet nok ikke, at du har det skjønneste arbeidsværelse i byen, og at det staar der varmt og festlig og venter paa dig bestandig — dag og nat.

TONNING.

Nu er det jo bedre her ogsaa.

(Det har lykkedes hende at faa det ganske anderledes pent i rummet, end det var, da hun kom.)

FRU ALMA
(mens hun skjænker i glassene).

Jeg hadde ikke no' imot, at du hadde en liten veninde eller et litet barn; for herregud... vi er naa engang ikke gifte længer. Men det, jeg ikke vil, er, at du skal tulle og tøve livet dit væk, Tonning... en mand med dine evner! — Skaal! (De drikker.) Mye godt har jeg smakt i min tid, men bedre portvin?... nei! — — Det er for grelt lys i den pæren der. Jeg skal lage en liten skjærm til dig — til at dæmpe med. Men saa kan du vel ikke sætte den paa, — klodsen!

(De nipper til glassene.)

Aassen har du det med mat da?

TONNING.

Jeg spiser fremdeles i den avholdskaféen.

FRU ALMA.

Avholdskafé ja. Det blir vel avhold fra mat, det.

TONNING.

Jeg ønsker jo foreløbig ikke at træffe folk, jeg kjender.

FRU ALMA.

Du er blit saa huløiet og bleik som en lyriker.

(De drikker ut.)

Ja, naa er jeg færdig. Naa kan jeg gaa. (Knapper kaapen.) Men jeg sender op en liten skjærm til pæren straks, jeg.

TONNING

(tier).

FRU ALMA.

Og saa kunde du gjerne se op til mig ikveld. Og faa dig et orntlig maaltid mat. — Det er saa mangt og mye, som du ikke har hentet endnu av det, som hører dig til. Adjø da!

TONNING.

Adjø.

(Han følger hende til døren.)

FRU ALMA.

Slaa paa telefonen! — (Vender sig i døren.) Aassen det end gaar dig i livet, saa har du mig, Tonning.

(Hun gaar.)

HOTELPIKEN
(kommer ind).

Snekkermester Hegre spør, om han kan faa tale med Dem.

TONNING.

Hegre? — Vent et øieblik!

(Han gjemmer flasken og glassene og brettet bak bokstabelen tilhøire nede paa gulvet. Og kaster fiolbuketten i ovnen.)

Værsgo!

HOTELPIKEN
(gaar ut).

SNEKKERMESTER HEGRE
(kommer ind. Han rækker ikke Tonning haanden).

Goddag, herr arkivar. Jeg gratulerer.

TONNING.

Mange tak, herr Hegre. — Skal jeg ikke faa hjælpe Dem av med frakken?

HEGRE.

Nei tak. Jeg lar 'n sitte paa, jeg, de par minutterne.

TONNING.

Værsgo, sit ned!

HEGRE

(sætter sig ved det lille bordet. Tonning blir staaende. Det er stilt et par øieblik).

Det var i en tung stund vi sidst saaes.

TONNING.

Jeg er Dem taknemmelig, fordi De telefonerte efter mig, straks der blev fare for barnets liv, saa jeg fik se det, før det døde.

HEGRE.

Det var da bare min pligt, det.

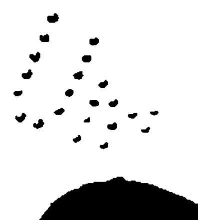
(Han tier litt, inden han sier): De hadde nok ikke tid til at se til Gjertrud igaar, De, endda kona mi svarte Dem i telefonen, at hun laa tilsengs.

TONNING.

Jeg vilde gjerne kommet; men-e- oprigtig talt . . . jeg trodde, det var Dem og Deres frue meget imot at se mig i Deres hus.

HEGRE.

De skulde kommet allikevel, herr arkivar. — Vi gamle er da ikke no'n umennesker, fordi om vi holder paa vort.

TONNING
(tier).

HEGRE
Jeg vet tilfældigvis, at De venter hende her ved syvtiden. Og i den anledning var det, at jeg vilde tillate mig at snakke no'n ord med Dem.

TONNING.
Værsgo, herr Hegre.

HEGRE
(venter litt, inden han blir ved).
Gjertrud er likesom ikke den samme længer.

TONNING.
Nei, hun var ikke det sidst jeg var sammen med hende.

HEGRE.
Undskyld, men naar var det?

TONNING.
Det var ved den aapne graven . . . straks efter jordpaakastelsen.

HEGRE.
Dere var alene da?

TONNING.
Ja.

HEGRE.

Aassen tok hun det da?

TONNING.

Hun var likesom ikke tilstede. Hun hørte visst ikke det, jeg sa til hende. Eller hun forstod det ikke. Hun snakket ikke. Og graat ikke heller. Der stod likesom kulde av hendes sorg. — Men det var bare øieblikkets store smerte, herr Hegre.

HEGRE.

De lot hende gaa til presten og bestille begravelsen.

TONNING.

Hun tilbød sig at gaa selv.

HEGRE.

Hun maatte staa og bekjende for den presten, som konfirmerte hende, at hun har hat et barn med en gift mand, og at hun naa kom for at faa det begravet.

TONNING.

Hvad sier De! Har hun virkelig maattet gjøre det? For den presten, som konfirmerte hende?

HEGRE.

Et barn, som er født utenfor egteskap, hører hjemme i samme sognet som moren.

TONNING.

Men alt dette har jeg ikke kunnet forutse.

HEGRE.

Herr arkivar, De maa ha forstaat, at De kunde tat en byrde fra hende, om De hadde gaat til presten.

TONNING.

Ordet „presten" blev visst ikke nævnt mellem os. Og jeg gik ut fra, at alt angaaende en slik anmeldelse til autoriteterne kunde foregaa skriftlig eller gjennem et byraa.

HEGRE.

Hun gik ialfald sjel. Og da var det vel nødvendig.

TONNING.

Jeg kan ikke si, hvor dette gjør mig ondt.

HEGRE.

Det vilde naturligvis været leit for Dem ogsaa at gaa til presten og bestille den begravelsen. Men-e- De skulde gjort det allikevel.

TONNING.

Selvfølgelig skulde jeg det. Men hun er nu engang saa praktisk og handlekraftig, og hun hadde desuten bedre tid.

HEGRE.

Sjel har hun ikke sagt et ord om denne historien. Hun er ikke slik, vet De. Men jeg traf presten igaar tilfældigvis. Jeg kjender 'n; for han har konfirmert alle barna mine. Vi blev gaaende og prate sammen. Og han fortalte, at han hadde snakket mildt til hende i sorgen; han hadde trøstet hende. Men det kunde hun ikke staa for. Hun brøt sammen i graat og ønsket, hun var død, sa hun. Hun hadde ikke no' mer at leve for. Alt haab er forbi for mig, sa hun.

TONNING.

Herr Hegre, det har bare været et utbrud av sorgen over barnet.

HEGRE
(bestemt).

Nei, det har ikke bare været det. Her er det nok adskillig mer end tapet av barnet.

TONNING.

Det kan jeg ikke tro.

HEGRE

(reiser sig).

Hun maa kjende sig helt igjennem sviken av Dem.

TONNING.

Hvad? Hvordan skulde hun føle sig skuffet av mig, hun, som kjender min ærlige vilje og vet, at jeg holder oprigtig av hende!

(Det er tyst.)

Kanske foreligger her en misforstaaelse.

HEGRE.

Presten forsøkte at spørre hende ut om Dem, herr arkivar . . . om aassen De var mot hende. Men da tidde hun. Da var hun ikke svak længer. Hun var ikke til at flytte paa.

TONNING.

Da var hun altsaa blit sig selv igjen.

HEGRE.

Naa maa jeg faa lov til at si det, som jeg har kommet hit for.

TONNING

(spændt og frygtsom paa én gang).

Er det . . . er det no' ondt og bittert?

HEGRE.

Nei, det er bare et godt raad, som en gammel mand gir Dem. — Jeg maatte hit med det, saa nødig jeg vilde.

TONNING.

Ja, tal ut, herr Hegre.

HEGRE.

Deres egteskap opløses iovermorgen, har jeg hørt.

TONNING.

Ja, no'n formaliteter har ikke kunnet bringes iorden før.

HEGRE.

Naar De har faat erklæringen fra justitsdepartementet, vent da ikke til dagen efter med at bestille vielsen.

TONNING.

Jeg lover Dem paa ære, jeg skal ikke vente et minut!

HEGRE.

Det vil gjøre hende godt at se, at De er saa ivrig, mener jeg.

TONNING.

Jeg vil ingen ting heller end komme i orden i mit nye egteskap.

HEGRE.

Ja, for eftersom hun er et kvindfolk, saa vil hun naa gjerne, at manden skal være den, som gaar paa. Hun vil gjerne, at den manden, hun er glad i, skal verne om hende.

TONNING

(ser bort fra ham og tier).

HEGRE.

Og hvis dere begge endelig vil gifte dere, saa er det da ikke værdt at vente en eneste dag.

TONNING.

Nei bevares.

HEGRE.

Saa husker De nok det.

—Ja, saa har jeg ikke mer at gjøre her.

(Nikker og gaar. Tonning følger efter. Hegre vender sig og sier værdig):

Tak, men jeg trænger ikke no' følge, herr arkivar.

(Han stanser ved døren) Det, jeg fortalte om Gjertrud og presten, maa bli mellem os.

TONNING.

Selvfølgelig.

HEGRE.

Farvel.

(Gaar.)

TONNING.

Hun tviler paa mig! Men hun skal komme til at tro. — Bare hun kom snart!

(Han flytter paa nogen bøker.) Hvor han er haard, den gamle manden, — haard bare fordi han har ret. Saa gammel og allikevel saa haard!

Den, som har ret, skal være mild.

HOTELPIKEN

(ind med et kort, som hun rækker ham).

Her er en herre.

TONNING.

(ser paa kortet).

Vegaard! — Be ham værsgo!

(Hotelpiken ut. Tonning efter. Derutefra høres goddag og velkommen. Straks efter trær begge herrerne ind.)

TONNING

(hjælper ham av med frakken).

Det gjør mig saa godt, at du ser op til mig.

VEGAARD.

Jeg maatte da gratulere dig. — Og-e- kondolere dig ogsaa.

TONNING.

Tak, tak, kjære dig, for alt.

VEGAARD.

Det var jo et smertelig tap.

TONNING.

Ja, ja . . . det barnet var en fløi i den bygningen, som jeg kalder mit nye liv. Og nu ligger den fløien i ruiner.

VEGAARD.

Men din videnskap, Tonning! Trods alt, som gjør ondt, saa maa du dypest inde i dig allikevel ha en . . . en brønd, du øser trøst av — nu.

TONNING.

Ja, det har jeg. Men jeg maa likesom grave saa langt indover i mig, hvergang jeg skal øse av den brønden. Der ligger saa meget saart og bittert over den, hopet op gjennem mange aar.

VEGAARD.

Du skal se, naar du nu kommer igang med arbeidet.

TONNING
(lysner av glæde).

Ja, med det arbeide, En elsker! (Peker mot skrivebordet.) Ser du, jeg har allerede skaffet mig en hel del materialier.

VEGAARD.

Og naar du nu faar dit nye hjem i orden.

TONNING.

Javist.

VEGAARD.

Hvordan har frøken Hegre det?

TONNING.

Hun har hat haarde dage, stakkar, og jeg er saa bekymret for hende.

VEGAARD.

Bare tiden og din godhet kan læge et slikt saar.

TONNING.

Men jeg har bekymring for en anden en ogsaa.

VEGAARD.

Saa-aa?

TONNING.

Ja. — Alma.
— Sæt dig.

(Vegaard gjør saa.)

Jeg har nok endnu en villighet at be dig om, Vegaard.

VEGAARD.

Naa, hvad gjælder det?

TONNING.

For dig ser det kanske ut, som om Alma er blandt dem, som kan klare sig selv i livet. Hun er en høk blandt menneskespurvene.

Men det kunde jo hænde, at høken en dag kom galt avsted.

VEGAARD.

Hum! — Nu ser du vist for sort paa tingene.

TONNING

(bestemt).

Nei. — Det vil gaa hende meget daarlig.

VEGAARD.

Maa jeg faa vite hvorfor?

TONNING

(tier, kvier sig for at svare paa spørsmaalet. Opgir det saa og sier mørkt)

Vegaard, vær litt god mot hende, om du kan.

VEGAARD.

Jeg skal gjøre mit bedste.

TONNING.

Tak.

— Jeg har ryddet hende ut av mit liv. Bare jeg kunde slippe at se hende igjen!

(Begge falder i tanker.)

Der er meget godt inde i brystet paa høken ogsaa.

VEGAARD.

Det har jeg aldrig tvilt om.

TONNING.

Jeg venter ikke, at du skal gjøre no' for hendes skyld. Du gjør det for min, for vort gamle venskaps skyld.

VEGAARD.

Hvorfor ikke ogsaa for hendes?

TONNING

(betænker sig et par øieblik, før han sætter sig nær ham og svarer).

Jeg vil betro dig no', saa du kan forstaa, hvad jeg mener. Da vil du indse, hvor vanskelig stillet hun er. — Jeg var ikke helt oprigtig mot dig for en uke siden, da du var oppe hos mig. Det nødes jeg til at være nu. — Du vil tie. Ikke sandt?

(Rækker ham haanden. Vegaard trykker den. Tonning dæmper stemmen.)

Hun har en elsker.

(Han trækker veiret dypt.)

VEGAARD

(tier en liten stund og ser ikke op.)

Tror du ikke, du kan ta feil?

TONNING.

Nei. Ikke her.

VEGAARD.

Undskyld et indiskret spørsmaal: — Hvem er den mand?

TONNING

(ryster paa hodet).

Vet ikke. — Og ønsker helst ikke at vite det.

VEGAARD.

Det er jo mulig, han er en . . . en bra mand, som kan og vil hjælpe hende.

TONNING.

Slikt har jeg ogsaa tænkt. Men en dag sitter hun der forlatt, glemt. Og lutfattig ogsaa; for kanske er jeg imidlertid død. Saa faar hun ikke engang de skillinger, som jeg har forpligtet mig til at gi hende hver maaned. Og hvordan skal det saa gaa hende, Vegaard?

VEGAARD.

La os ikke tænke saa langt frem.

TONNING

(med halvt dulgt uro og smerte).

Jo, jo, du; for det er værre med hende, end du tror. Det gaar hende visst rigtig sørgelig; for-e- . . . ja, jeg stoler paa din diskretion . . .

VEGAARD.

Det kan du trygt.

TONNING.

. . . for hun har ikke én elsker, men to.

VEGAARD
(reiser sig heftig).

Det kan ikke være mulig!

TONNING.

Jo desværre.

VEGAARD.

Kan du føre bevis for det?

TONNING
(reiser sig ogsaa).

Mange smaa indicier, som tilsammen er fyldestgjørende bevis for mig.

VEGAARD.

Men altsaa ikke for mig?

TONNING.

Du vilde ta dem for gode, om du saa dem i den luft og i det lys og paa saa nært hold, som jeg har gjort.

VEGAARD.

Hum!

TONNING.

Hun evner ikke at holde sig oppe i det lange løp. Hun er for uforsigtig. Hun gaar tilgrunde. En dag kan endog gategutterne komme til at peke paa hende.

— Kjære Kristian, hvor inderlig jeg end har imot hende, hun har nu engang allikevel været meget i mit liv. Og desuten . . . hun bærer mit navn. Men jeg kan ikke gjøre no' for hende. Derfor skal du ikke undre dig, naar jeg sier: — Slip hende ikke helt avsyne, trods alt, du vet om hende.

VEGAARD

(har hørt bare halvt paa ham og ser ikke paa ham. Han tier).

TONNING.

Eller kanske finder du hende ikke værd no'n uleilighet fra din side nu?

VEGAARD.

Jeg maa tænke nærmere over dette.

TONNING.

Men jeg vet, hun er værd hjælp, Kristian; for jeg har kjendt hende — og det i dyp forstand. Det har ikke du. Jeg vet, at hun er uskyldig, som du og jeg og alle mennesker er det. Jeg vet, hvor blindt og ødselt og grusomt det væsen var, som skapte hende . . . . som drysset de herligste evner og de laveste, de haardeste drifter i hendes sjæl og legeme.

VEGAARD.

Saa betænk da, hvad du sier, mand!

TONNING.

Jeg sier: jeg vet det! For jeg har elsket hende, ofret hende velfærd og ære. Og hun tok imot det altsammen og sveg mig.

(Roligere.) Jeg snakker ut, forat du skal vite, hvad du gjør, hvis du gjør no' for hende. Jeg vil heller selv fortælle, hvem hun er, end at du en dag skal komme under veir med det.

— Opgi hende aldrig, trods hendes store skrøpelighet. — Et menneske skal aldrig opgives, Kristian.

(Det blir tyst et øieblik. Da banker det paa døren.)

Kom!

HOTELPIKEN.

Her er en dame. Det er frøken Hegre.

TONNING.

Frøken Hegre . . . ja, vil De be hende være saa venlig at vente litt derinde.

(Peker paa soveværelset.)

HOTELPIKEN

(gaar.)

VEGAARD.

Nei, nu maa jeg avsted.

TONNING.

Jeg er sikker paa, at frøken Hegre gjerne venter litt av hensyn til dig.

VEGAARD.

Tak, det var bare det, jeg vilde si: — du mente, at et menneske aldrig bør opgives. Det kan jeg ikke være enig i. Av erfaring vet jeg, at der er mennesker, som man bør ønske undergangen snarest mulig; ja man har — saa utrolig det end lyder — en naturlig trang til at skyve paa farten; for man har set, at ingen ting i verden kan redde dem; de maa i avgrunden . . . jo før, jo bedre for dem selv og os andre. Saa spolerer man ikke tid og arbeide paa det, som allikevel ikke kan reddes.

TONNING.

Slik vilde du ikke tænke om et menneske, du elsket.

VEGAARD.

Jo!

TONNING.

Et hjerte kan overhodet ikke tænke slik.

VEGAARD.

Min hjerne kan ialfald.

TONNING.

Men du følger dit hjerte.

VEGAARD.

Ikke altid.

(Gaar bort til frakken.)

TONNING.

Du har allerede dømt hende.

VEGAARD

(trækker frakken paa).

Jeg tar bare op byrder, som jeg tror paa.

TONNING.

Du har aldrig elsket.

VEGAARD.

Farvel, Tonning.

(De gir hverandre haanden.)

TONNING.

Farvel, Vegaard.

(Følger ham til døren og stanser.)

Du undskylder mig nok. Du vet, hun venter.

VEGAARD

(ut).

TONNING

(alene).

Han er haard, han ogsaa.

(Nærmer sig døren tilvenstre, stanser foran speilet et øieblik og retter paa slipset). Besynderlig, hvor han tok paa vei,

da jeg nævnte ... — Forargelsen tvang ham op av stolen.

(Gaar hurtig til døren og aapner.) Kom, Gjertrud, kjæreste vennen min.

GJERTRUD

(kommer næsten langsomt ind. Hun er i mørke klær uten at være sørgeklædt. Hun har tat hat og kaape av.)

TONNING

(tar hende stilfærdig ind til sig).

Undskyld, at du maatte vente.

GJERTRUD

(halvhøit med et litt fraværende ansigt uten at se op paa ham).

Det var da bare saa kort.

TONNING.

Og saa maa du tilgi, at jeg ikke kom utover til dig igaar.

GJERTRUD.

Mor og far har jo været harde mot dig.

TONNING.

Det vilde pint dem at se mig.

— Du har hængt hatten og kaapen op i soveværelset?

GJERTRUD.

Ja.

TONNING.

Sæt dig rigtig bekvemt ... h e r, Gjertrud. — — Saa ja. Du er litt blek, men ser ellers godt ut.

GJERTRUD
(fast).

Jeg e r frisk. Og desuten ... saa forunderlig klar. — — Var der no'n, som gik?

TONNING
(som ikke har sat sig).

Ja, det var Vegaard. — Han spurte blandt andet om, hvordan d u hadde det.

GJERTRUD.

Det var venlig av ham.

TONNING.

Nei, det var bare korrekt. Han e r korrekt, men tør og kjølig. — H a a r d er han.

GJERTRUD.

Men har han da ikke hjerte bak tørheten?

TONNING
(bestemt).

Nei. — Han er velvillig som saa mange andre mandfolk. Men hjerte? Evne til offer? — Nei. — Han lot falde no'n ord til sin politiske ven, kirkeministeren; for han syntes synd

i mig. Saa blev jeg arkivar. Og de var begge kvit en besværlig redaktør. — Negte at opløse mit egteskap kan han, som dannet mand, ikke være bekjendt av — efter det, som foreligger.

GJERTRUD.

Men det var da vakkert av ham, at han saa op til dig.

TONNING.

Det var det. Jeg sier jo ogsaa, han er korrekt og velvillig.

GJERTRUD

(stilt hen for sig).

Han har nok skuffet dig idag.

TONNING.

Kjære Gjertrud. Et mandfolk kan vanskelig skuffe mig. Et mandfolk kan i det høieste ærgre mig, naar jeg indser, jeg har tat feil av ham.

GJERTRUD

(smiler vemodig og sier mildt).

Si ikke slikt, — du, som elsker menneskene.

TONNING.

Mandfolk! — Hø! — Om jeg opdaget at Vegaard var din elsker . . . en slik troløshet av

dig vilde jeg aldrig kunne forstaa og aldrig komme over. Men hans troløshet som ven... jeg vilde ikke skjænke den en tanke.

(Sætter sig nær hende.) Det er godt, at du har bak dig dagen igaar, Gjertrud. — En natur som din henter ny styrke av hver ny motgang.

GJERTRUD
(tier et øieblik).

Den store sorgen og angsten har rotet op inde i mig. Mangt, som laa paa bunden og gjemt i krokene, har kommet op til overflaten. Jeg ser mer end før. Og ser begivenheter i mit liv i et andet lys ogsaa.

TONNING.

Slikt har nok hændt alle os, som har hat en dyp sorg.

GJERTRUD.

— Nu er altsaa barnet væk, Nicolay.

TONNING.

Det taalte ikke kulden, vi trak det ut i. Vi var saa ivrig efter at være sammen med det. — Vor kjærlighet til barnet dræpte det.

(De er begge bevæget. De sitter og ser halvt bort fra hverandre, ser ind i tomheten efter tapet).

GJERTRUD
(hen for sig).

Det gjælder hver morgen at si: — Jeg vil!.. jeg vil! — En maa stilt rope paa de kræfterne, som En har igjen i brystet.

TONNING.

Ja, slik som En ropte paa Gud i gamle dage.

GJERTRUD.

Det hjælper tilslut.

TONNING.

Somme ganger.

(Det er tyst en stund.)

GJERTRUD
(sier, mens det bæver fjernt i stemmen)

Synes du ikke, dit forhold til mig er blit litt anderledes nu?

TONNING.

Anderledes? — Jeg forstaar ikke . . .. (Bestemt.) Nei, det synes jeg ikke.

GJERTRUD
(reiser sig og driver bort fra ham).

La os være helt oprigtige mot hverandre, Nicolay.

TONNING.

Jeg er oprigtig mot dig, Gjertrud.

GJERTRUD.

Du sitter ikke lænket til et fiendtlig arbeide længer.

TONNING.

Nei gudskelov.

GJERTRUD.

Du har tid og kraft til det arbeide, du er født til. Og det er hovedsaken for en mand.

TONNING.

Saare vigtig ialfald.

GJERTRUD.

Det allervigtigste. Og nu trænger ikke barnet vort no'n far længer. — Nicolay! Kjender du den allermindste trang til at være helt fri... ubundet av mig, saa gi efter for den.

TONNING
(som netop har reist sig).

Hvad e r det du mener!

GJERTRUD
(besværet av sine egne ord).

Du er fri i samme øieblik du ønsker at være det.

TONNING.

Kjæreste ven, har jeg da paa nogensomhelst maate røbet, at jeg vil være fri?

GJERTRUD.

Din stilling er saa helt anderledes end for en uke siden. Jeg er ikke længer viss paa, at du trænger mig.

TONNING.

Hvorfor saarer du dig selv slik? Og mig ogsaa? Som om no' andet end kjærlighet har bundet mig til dig! Tror du ikke, jeg ønsker her jeg staar, at vi for aar og dag siden hadde været „rette egtefolk?"

GJERTRUD.

Jo.

TONNING.

Men hvad er det saa?

GJERTRUD

(stilt, men med dyp varme som i en bøn).

Vis mig, at du elsker mig. Bevis det! — Det er ikke no' andet end dette ene, jeg trænger.

TONNING.

Har jeg da ikke bevist dig det mangen gang?

GJERTRUD.

Nei aldrig. — Jeg har lett og lett bakover, men finder det ikke, Nicolay.

TONNING.

Jasaa. — En saa klok pike som du skulde altsaa ikke opdaget dette her før nu?

GJERTRUD.

Jeg har elsket dig og været blind. Bestandig fandt jeg undskyldninger for dig, naar du trængte til det ... du var saa ulykkelig stillet og saa svak.

TONNING

(tier et øieblik, før han sier)

Du er forgiftet av de pilene, som fru Tonning har ramt dig med.

GJERTRUD.

Hadde du indlevert skilsmisseansøkningen saa fort som mulig, kunde du pekt paa den som et bevis paa din kjærlighet.

TONNING

(saaret)

At du vil nævne d e n! D u! — — Du har altsaa samlet bitterhet paa den allikevel!

GJERTRUD.

Hadde du t i l b u d t dig at gaa omkring til rette vedkommende og melde, at du var far til barnet mit, kunde det gjældt for et litet bevis.

TONNING.

Gjertrud; jeg ante ikke, hvor pinlig den gangen skulde bli for dig.

GJERTRUD.

Nei, men du ante vel, hvor nødig du selv vilde gaa, Nicolay. Jeg saa i øinene dine, at du led, straks jeg nævnte disse anmeldelserne.

TONNING.

Du ser andre motiver for mine forsømmelser mot dig end før.

GJERTRUD
(med stor varme).

Du slaar alt vondt og stygt ihjel, bare du beviser, at du elsker mig.

— Den, som elsker, er opfindsom.

TONNING.

Er det ikke bevis, at jeg blir skilt iovermorgen?

GJERTRUD.

Hadde barnet aldrig levet, da hadde du aldrig sendt skilsmisseansøkningen ind — ikke uten at jeg hadde bedt dig om det eller forlangt det.

TONNING

(stilt).

Aa, hvor du er forandret! — Jeg var saa stolt av, at du hadde saa rent et sind.

GJERTRUD.

Bevis da bare, at du aldrig sender en hemmelig længsel eller et stilt rop efter hende, som jeg helst ikke vil nævne.

TONNING

(med ømhet og ængstelse i stemmen, mens han gaar hende nær).

Jeg holder saa meget av dig, Gjertrud. Skylder dig saa uendelig meget. Ha tillid til mig!

GJERTRUD

(viker for ham).

Du kom ikke igaar. Jeg trængte dig mer end no'n gang i disse nødens dage. Hadde du pint dig vei ind forbi far og mor, det vilde været et bevis!

TONNING.

Jeg har sagt, hvorfor jeg ikke saa til dig.

GJERTRUD.

Jeg kan tænke mig en anden grund ogsaa: — hun, den andre, kommer her, og du vilde ikke risikere at gaa glip av et besøk av hende.

TONNING.

Du er syk, Gjertrud!

GJERTRUD.

Nei. —Jeg har gjennemtænkt mange ganger det, jeg sier. Hun kommer her jo. Ikke sandt? Det duftet fiol, da jeg kom ind. Var det ikke hendes?

TONNING.

Du vet jo, hvordan hun er. (Nærmer sig hende for at berolige). Vi regner ikke med hende, vi to, Gjertrud.

GJERTRUD
(viker).

Hun kommer her for at lægge fælder for dig, for os. Fiolduften skulde jeg ha.
(Hun sætter sig ved det lille bordet og støtter hodet i haanden. Albuen hviler paa bordet).

TONNING
(staar bak hende).

La nu ro falde paa dig. — Det har været onde dage for os . . . og især for dig, som er forgiftet . . . som tviler. Paa mig har pilene hendes prellet av. Derfor er du og blir du den samme dyre ven for mig. Men en dag vil du ha overvundet virkningen av pilene. Hverdagens liv i vore stuer skal overbevise dig om, hvor inderlig jeg er bundet til dig,

hvor kjær du er mig. Og da vil du tilgi hende. Du vil ikke dømme hende, som Vegaard gjør. Han er en haard mand og ikke saa litet snæver . . . han . . .

(Tonning tier pludselig. Blikket blir skarpt. Han staar og skeler bort paa en mistanke, som har vist sig for ham. Han forlater Gjertrud, gaar hurtig hit og dit og stanser brat. Han mumler):

Besynderlig! . . . Alma . . . Vegaard . . .

(Igjen skeler han bort paa mistanken.)

Nei . . . umulig! . . . men . . . men jeg ser det jo!

GJERTRUD

(vender ansigtet mot ham).

Nu vet jeg, hvordan du kunde bevise, at du elsker mig.

TONNING

(hurtig frem til hende).

Gjertrud! — Gjertrud!

GJERTRUD

(reiser sig).

Hvad er det?

TONNING

(med stor fart).

Jeg har det! Alle indicierne mot de to! Mange! Alle paa én gang! Hans magt over hende. Hun gav straks efter for ham i skilsmissesaken. Sidst han var oppe hos mig, syntes jeg en eneste gang, hun sa „du“ til ham

inde i salongen; jeg var i forstuen. Men jeg trodde, jeg maatte ha hørt feil; for senere sa hun „De“. Og saa blev han som bitt av en slange, da jeg nævnte, hun hadde en elsker numer to. Gjertrud, er det sandt ... Alma? Vegaard?

GJERTRUD

(som vanskelig kan tro det, hun ser og hører i dette øieblik, har trukket sig langsomt bort fra ham et par skridt).

Hvad kommer eventyrene hendes os ved?

TONNING.

Snak ut! — Hviskes der ikke i krokene?

GJERTRUD.

Jo, jo, folk hvisker om det.

(Hun brister i en høi, saar, desperat latter).

TONNING

(kaster sig ned paa en stol og hulker).

Saa er det altsaa sandt!

— Ja, ja. Det er to aar siden hun forkastet mig! — For hans skyld!

GJERTRUD

(staar rædselsslagen og ser paa ham en stund. Hun har løftet hænderne op i høide med brystet, men vender haandflaterne ut mot ham, som om hun vil verge sig).

TONNING

(farer op).

Og du visste, hvad sladderen sa, og lot mig ta embedet av hans haand! Det trodde jeg ikke dig istand til! — Protegert av hendes elsker! Ha, ha, ha, ha!

GJERTRUD

(haardt).

Væk med dig, du forkastede! — Væk!

(Hun gaar nogen besværlige skridt mot døren til soveværelset, men vakler og maa stanse. — Om litt gaar hun igjen).

TONNING

(iler hen og stiller sig mellem hende og døren. Bønlig).

Gjertrud! Glem! Glem det, jeg sa, om du kan!

GJERTRUD.

La mig redde mig!

TONNING.

Jeg vil ogsaa reddes!

GJERTRUD.

Slip mig frem!

TONNING.

Det var du, som daglig skulde vise mig det, jeg elsker og beundrer hos menneskene.

GJERTRUD.

Hvor har du din stolthet og værdighet, Nicolay Tonning?

TONNING.

Jeg vet det . . . jeg er ikke værd dig.

GJERTRUD.

Vis, at du ialfald er stolt nok til at la mig gaa.

TONNING
(stænger veien for hende).

Vil du da aldrig vende tilbake til mig mer?

GJERTRUD
(haardt).

Nei! Jeg er tilsølet av dig og hende. Og hende og dig.

TONNING.

La os tænke os om, Gjertrud!

GJERTRUD.

Jeg h a r tænkt mig om . . . dag og nat. La mig gaa!

TONNING
(falder paa knæ).

Gjertrud! Ingen er for ringe til at hjælpes, ikke engang jeg, som er feig, misundelig, giftig . . . utaknemmelig ogsaa. Jeg vet, jeg er en nar. Men d u vet, hvem som satte narremasken

paa mig. Du vet, at mennesket er Guds nar paa jorden. Og selv om jeg er den sørgeligste av alle . . . din kjærlighet og dit offermot vil hjælpe mig allikevel.

GJERTRUD.

Jeg kan ikke! Tro mig, jeg er under det, jeg ikke har magt over.

TONNING.

Da kan ikke no' menneske i verden.

GJERTRUD.

Saa faar du vende dig til den Gud, som hjalp dig, da du var barn.

TONNING.

Imorgen maa vi tale sammen, Gjertrud!

GJERTRUD.

Nei, nei, jeg maa langt væk!

(Det banker paa døren til korridoren. Og næsten samtidig kommer fru Alma Tonning ind med en liten let pakke i haanden.)

FRU ALMA.

Aa undskyld!

TONNING

(reiser sig).

GJERTRUD

(ut av døren til soveværelset).

FRU ALMA.

Jeg skulde bare op med det papiret, som jeg skal lage skjærm av . . . skjærm til lyset.

(Hun vikler rolig papiret ut av omslaget og nærmer sig skrivebordet. Her begynder hun sit arbeide. Det er længe stilt).

TONNING

(ser frem for sig, halvt bortvendt fra hende. Endelig sier han)

Hun gik.

FRU ALMA.

Aa, hun kommer vel igjen.

TONNING

(stilt og bøid).

Hun kommer aldrig igjen.

FRU ALMA

(ser glad overrasket i retning av ham).

TONNING

(tar pludselig nogen hastige skridt op mot døren til korridoren).

FRU ALMA

(sterkt).

Nar!

TONNING

(stanser som foran et støt. Det blir igjen stilt. Fru Alma arbeider med skjærmen. Da sier han igjen halvhøit og bøid)

Hun kommer aldrig igjen.